

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

VÍŠKOVÁ NIKOLA

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Výchova v rodině a její vliv na výběr životního partnera

Nikola Víšková

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nikola Víšková**
Osobní číslo: **H13656**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Výchova v rodině a její vliv na výběr životního partnera**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část se bude zabývat definicí výchovy, styly výchovy a trendy ve výchově. Dále se bude věnovat partnerství a výběru partnera. Třetí část teoretické části bude zaměřena na rodinu a poslední část bude věnována rodičovství, komunikaci a vlivu rodičů na partnerskou spokojenost. Výzkumná otázka zní: Jaký vliv má výchova rodině na výběr životního partnera? Praktická část se bude zabývat vlivem rodinného prostředí na výběr životního partnera. Výzkum bude proveden kvantitativní metodou za užití dotazníku jako výzkumného nástroje.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GIDDENS, A. Sociologie. Argo, 2013.

ISBN 978-80-252-0807-1

GRECMANOVÁ, H. Obecná pedagogika I. Hanex, 1998.

ISBN 80-85783-20

MATĚJČEK, Z. Rodiče a děti Praha: Avicium, 1986.

ISBN 08-011-86

PLAŇAVA, I. Spolu každý sám. NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 1998.

ISBN 80-7106-292-8

Willertonová, J. Psychologie mezilidských vztahů. Grada, 2012

ISBN 978-80-247-3924-3

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2016**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 1. listopadu 2015

Prohlášení:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 7. 11 2017

Víšková Nikola

Bakalářskou práci jsem vypracovávala pod vedením Mgr. Lucie Hájkové. Tímto ji děkuji za cenné rady a připomínky, které se podílely na zdokonalení této práce.

Také bych chtěla poděkovat mé rodině, známým a příbuzným, kteří mě dopomohli k získání respondentů pro vypracování praktické části. Zároveň i respondentům, kteří byli ochotni strávit svůj čas nad vyplněním dotazníku.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá výchovou v rodině a jejím vlivem na výběr životního partnera. Jejím cílem je zjistit, zda měla výchova v rodině vliv na výběr životního partnera, nebo jestli je to jen jeden z mnoha činitelů, který tento výběr ovlivňuje. Teoretická část se zabývá výchovou, styly ve výchově či trendy ve výchově. Dále se zabývá hodnotami a hodnotovým systémem. Jak se seznamujeme a jaké máme modely výběru partnera. Konec teoretické části se zabývá definicí rodiny, rodičovstvím, komunikací mezi rodičem a dítětem, či vlivem rodičů na partnerskou spokojenost. Praktickou část tvoří kvantitativní výzkum, v rámci kterého, byl prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťován vliv výchovy v rodině na výběr životního partnera.

Klíčová slova

výchova, partnerství, hodnoty, vztahy, komunikace, rodina

Title

Education in the family and its influence on the choice of a life partner.

Annotation

This bachelor thesis deals with the upbringing in the family and its influence on the choice of a life partner. Its aim is to find out whether she had education in the family influence on the choice of a life partner, or if it's just one of many factors that influences the choice of partner. The theoretical part deals with education styles in education or trends in education. It also deals with values and value system. As we find out and what are the models of choice of a partner. The end of the theoretical part deals with the definition of the family, parenthood, communication between parent and child, or the influence of parents on partner satisfaction. The practical part consists of quantitative research, in the framework of which, was through a questionnaire survey investigated the influence of education in the family on the life partner selection.

Keywords

education, partnerships, values, relationships, communication, family

Obsah	
Úvod.....	10
1 VÝCHOVA.....	12
1.1 Definice výchovy	12
1.2 Styly výchovy.....	15
1.3 Trendy ve výchově	18
2 HODNOTY	20
2.1 Hodnoty a hodnotový systém	20
2.2 Hodnotová orientace a postoje	21
3 PARTNERSTVÍ.....	22
3.1 Teorie výběru partnera	22
3.2 Seznámení a výběr partnera	23
3.3 Tradiční výběr partnera	25
3.4 Moderní a postmoderní výběr partnera	26
4 RODINA	27
4.1 Definice pojmu rodina.....	27
4.2 Funkce rodiny.....	28
4.3 Typy rodiny	30
5 RODIČOVSTVÍ.....	31
5.1 Vztahy rodičů a dětí	33
5.2 Komunikace mezi rodičem a dítětem.....	35
5.3 Vliv rodičů na partnerskou spokojenost.....	37
II. PRAKTICKÁ ČÁST	38
6 Vědecký výzkum.....	38
6.1 Cíl výzkumu a stanovení hypotéz	38
6.2 Charakteristika výzkumné metody	39
6.3 Předvýzkum.....	39
6.4 Výběr výzkumného souboru.....	40
6.5 Sběr dat.....	40
6.6 Vyhodnocení výzkumného šetření a interpretace dat.....	40
6.7 Statistické ověření hypotéz.....	50
6.8 Závěr výzkumu.....	58
Závěr	60
Seznam použité literatury.....	62

Internetové zdroje.....	64
Seznam ilustrací	66
Přílohy	67

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Výchova v rodině a její vliv na výběr životního partnera. Volila jsem toto téma, protože mě zajímá a chtěla jsem se o něm dozvědět více.

Teoretická část se zaměřuje na výchovu dítěte v rodině, na hodnoty a hodnotový systém, na partnerství, rodinu samotnou a vztahy v rodině společně s komunikací především mezi rodičem a dítětem. V této části se setkáváme s vysvětlením pojmu výchova od různých autorů. Navazující podkapitola zabývá se styly výchovy společně s odměnami a tresty, které k výchově bezpochyby patří. Poslední část kapitoly je věnována trendům ve výchově, které by mohly zajímat například nastávající a nebo čerstvé rodiče. Další kapitola se zabývá hodnotami. Vysvětluje, co hodnoty jsou, kdo vytváří hodnotový systém či jaká může být hodnotová orientace v partnerství. V třetí kapitole, jejímž hlavním tématem je partnerství se dozvíme, zajímavá očekávání, které mají muži a ženy při výběru partnera a jakým způsobem se seznamují. S tím souvisí modely výběru partnera, které jsou rozepsány v dalších dvou podkapitolách. Rodina hraje důležitou roli v životě každého z nás, proto jsem ji zařadila do mé práce a úzce souvisí s vybraným tématem. Je zde popsána definice tohoto pojmu a dále také popis a vysvětlení typů rodiny, například rodina úplná nebo neúplná. Poslední kapitolou v teoretické části je rodičovství. Do něho můžeme zařadit vztahy rodičů a dětí. Jak by měl rodič svému dítěti správně naslouchat a určovat pravidla, kterými by se měla řídit celá rodina. Na to navazuje další podkapitola komunikace mezi rodičem a dítětem. Tato komunikace je důležitá pro rozvoj dítěte. V této podkapitole jsou popsána pravidla, podle kterých by se měli nejen rodiče řídit, aby vzájemné spory, ale i přání vyřešili nebo došli k určitému konsenzu. Na závěr této kapitoly je rozebrán vliv rodičů na partnerskou spokojenost.

Praktická část je zaměřena na samotné respondenty. Zajímalo mne, zda respondenti byli vychovávaní v autoritativním, demokratickém či liberálním stylu a zda byli vychovávaní k rolím, které se vztahují k jejich pohlaví. Jestli byla komunikace s rodiči otevřená, a který z rodičů s nimi mluvil nebo nemluvil o volbě partnera. Dále je zkoumáno to, zda rodinné prostředí ovlivnilo pohled na to, podle čeho si vybírají partnera. S tím souvisí i to, zda byl respondentům předáván

hodnotový systém jejich rodičů a zda je ovlivnil při výběru partnera. Zajímavé může být, zda respondentům záleží na tom, aby jejich partnera pozitivně přijali jejich rodiče. V praktické části jsou graficky znázorněny jednotlivé ukazatele. K výzkumu je v neposlední řadě přiřazeno 5 hypotéz, které jsou podle kontingenčních tabulek přijaty či zamítnuty. V poslední části jsou vyhodnocena data výzkumného šetření. Bakalářská práce je zakončena závěrem, který shrnuje poznatky a nové informace o výchově v rodině a jejím vlivu na výběr životního partnera.

1 VÝCHOVA

1.1 Definice výchovy

O pojmu výchova se napsaly různé definice a autoři ji popisují různými způsoby. Výchova je popisována jako záměrné, cílevědomé působení, které se projevuje všestranným formováním osobnosti a má adaptační (výchova, která vede člověka k přizpůsobení setrvávajícím podmínkám), anticipační (výchovné působení, které se orientuje k potřebám budoucnosti) a permanentní charakter. Je to specificky lidská činnost. Výchova připravuje jedince pro plnění společenských úkolů a pro jeho zapojení do společnosti a tak ovlivňuje charakter celé společnosti (Grecmanová, 1998a, s. 42). *„První místo, kde se dítě setkává s výchovným působením, je rodina. Rodiče mají přirozené právo a povinnost vychovávat své děti, avšak vždy musí akceptovat dětskou osobnost“* (Grecmanová, 1998b, s. 13).

Ze sociologického hlediska je výchova definována jako sociologická disciplína, která se zabývá sociálními aspekty výchovy a jejím místem v procesech společenské reprodukce. Nejvíce souvisí sociologie výchovy se sociologií vzdělání, kterou můžeme s určitými výhradami do jisté míry pokládat za součást sociologické výchovy. *„Společnost tvoří a výchovou stále reprodukuje žádoucí model člověka. Člověk je tak současně bytostí jedinečnou a sociální“* (Havlík, Kořa, 2002, s. 25).

Ve spojitosti s výchovou v rodině slyšíme výraz „interakce“ nebo „interakční model“. Význam těchto pojmů je vzájemné předávání podnětů mezi dvěma nebo více lidmi, výměnu akcí a reakcí, vzájemné působení jednoho na druhého. Jeden vysílá a druhý přijímá, druhý vysílá a první přijímá, co udělá jeden, má dopad na oba dva. Výchova je interakce mezi, a to znamená, že mezi vychovatelem a vychovávaným je vždycky určitý vztah. Každý něco přináší a přijímá (Matějček, 1994, s. 21).

Dnes se hovoří o nevhově. Zabývá se jí pedagožka Kateřina Králová. Nevýchova je součástí partnerství, učí rodiče a děti respektu, mluvit o věcech, které je trápí. Důležité je, stanovit si v partnerství vztah, při kterém si dítě dokáže přesně říct, co potřebuje a stejně tak i rodič. Zajímavým bodem v nevhově, je vytvoření harmonogramu pro dítě, při kterém se učí zodpovědnosti. Hlavním pomocníkem nevhovy je důvěra a respekt. Děti, které jsou „nevhovávány“, jsou velmi citlivé

k potřebám druhým a výborně komunikují o svých potřebách a emocích (DVTV, 2016).

Přáním každého rodiče je, aby z jeho potomka vyrostl slušný, moudrý a sebevědomý jedinec, který bude schopný se v životě prosadit a být druhými obdivován. Takový jedinec by měl být také oblíbený v kolektivu, citlivý, schopný lásku nejen brát, ale i dávat. Tato kritéria nezáleží jen na osobnosti, ale také na prostředí, v jakém jedinec vyrůstá a zda byl rodičovský výchovný přístup přiměřený či nikoliv. Je normální, že se rodiče ve výchově dopouští mnoha chyb, avšak, je důležité, chyby napravit, pokud to jde a příště se jich vyvarovat (Kraus B., 2010, s. 58-60).

S pojmem výchova souvisí i metody, jakými děti vychováváme. Jednou z možných a nejznámějších výchovných metod je výchova sociálním posilováním, tedy odměny a tresty. Odměny a tresty, neboli tělesné příjemnosti či nepříjemnosti, patří odjakživa k běžně užívaným výchovným prostředkům a většina rodičů si výchovu bez nich neumí představit. Výchovná forma sociálního posilování patří mezi všeobecně známou a velmi starou metodu, která se již užívala od pradávna např. i při výcviku zvířat. Rodiče (vychovatelé) dítě chválí nebo jinak odměňují za chování, které je žádoucí v rámci rodiny, sociální skupiny nebo i celé společnosti. Dítě si touto cestou osvojuje a následně vsugerovává odměňované vzorce chování. Oproti tomu udělování trestů by mělo nežádoucí chování oslabit nebo odstranit. Chování dítěte se tak dá prostřednictvím odměn a trestů ovlivňovat (Čáp, 2007, s. 193).

Odměny a tresty patří k těm nejpoužívanějším a nejstarším výchovným metodám., *Vedou k modifikaci chování tzn. odměňované reakce, činnosti se posilují, a proto se vyskytují častěji, trestané slábnou, v některých případech se však fixují, např. trest jako jediná pozornost věnovaná deprivovanému dítěti, neodměňované vyhasínají*“ (Hartl, Hartlová, 2009, s. 367).

Podle Průchy (2003) je odměna jedna z forem pozitivního a motivačního působení na žáka ve škole i doma. Záměrně navozený následek toho, že dítě dobře splnilo uložené požadavky nebo něco dobře vykonalo z vlastní iniciativy.

Odměna má přinejmenším 3 funkce:

- informační – konstatování správnosti chování, postupu a výsledku
- motivační – navozuje u žáka prožitek úspěchu, radosti, chuti do další práce, zvyšuje se pravděpodobnost, že žák bude chtít takovou činnost opakovat
- vyjádření pozitivního osobního vztahu učitele či rodiče k sobě: tuto funkci v odměně spatřuje vychovávaný jako projev důvěry ze strany vychovatele (Průcha, 2003, s. 145).

„ Co je trest? Trest zajisté není to, co jsme si jako trest pro dítě vymysleli, ale to, co dítě jako trest prožívá. Onen nepříjemný, tísnivý, zahanbující, ponižující pocit, kterého bychom se chtěli co nejdříve zbavit a kterému bychom se chtěli rozhodně pro příště vyhnout. Může se stát, že je v podstatě shoda mezi tím, co vychovatel (rodič) za trest pokládá a co dítě jako trest přijímá“ (Matějček, 1994, s. 26).

V současné odborné literatuře se můžeme setkat s následujícím dělením trestů:

- fyzické tresty,
- psychické tresty – projevy negativních emocí, záporného emočního vztahu (dospělý se zlobí, křičí, vyhrožuje, mračí se, nemluví s dítětem apod.),
- potrestání zákazem oblíbené činnosti (jít ven s kamarády),
- donucení k neoblíbené činnosti (úklid). (Čáp, 2007, s. 253)

Kopřiva a kol. (2016) uvádí důvody, proč vlastně trestáme:

- výchova – pocit zodpovědnosti, pro ponaučení, pro výstrahu ostatním a prevence
- emoce – emoční nezvládnutí situace, vztek, zlost, strach o dítě, ventilace vlastních emocí
- tradice, převzatý sociální model – model výchovy, který jsme převzali z vlastní rodiny, představa, že tresty jsou součástí výchovy a my bychom selhali, kdybychom netrestali, sociální tlak (nátlak od dospělých, že nějakým způsobem dítě potrestáme)

- potvrzení moci – uznání autority, chceme prosadit svou pravdu a dokázat si udržet svou moc

Trest je podle Průchy (2003) jedna z forem negativního motivačního působení na dítě ve škole i doma. Jde o záměrně navozený následek toho, že dítě špatně splnilo nebo nesplnilo dané požadavky. Jestli má být trest účinný, měl by mít přesně stanovená kritéria, za co bude uložen, v jaké formě bude trest vykonán (fyzický, psychický trest nebo nějaký zákaz oblíbené činnosti dítěte (Průcha, 2003, s. 252).

Odpuštění je podle Kopřivy a kol. (2016) zdravějším a účinnějším mechanismem než realizace a potlačování nepříjemných pocitů. Opuštěním prokazujeme službu především sobě, tím, že se úplně zbavujeme pout k něčemu, co svazuje část naší duševní energie. Opuštění není snadné. Cestou k opuštění je snaha a ochota porozumět (Kopřiva a kol., 2016, s. 139).

1.2 Styly výchovy

Způsob a styl výchovy znamená celkovou interakci a komunikaci dospělých (matky, otce, učitele, rodiny a školy) s dítětem. Projevuje se volbou a způsobem využití výchovných prostředků, postupů a metod, tomu odpovídajícím prožívání a chováním dítěte, které opět ovlivňuje prožívání a chování dospělého člověka. Podstatné ve výchově je emoční vztah k dítěti (Čáp, 1996, s. 43).

Obecně se styly výchovy rozdělují na:

1. Autoritativní výchova - pevné vedení dětí, uplatňují se hlavně příkazy a zákazy. Jako nástroj této výchovy se používají odměny a tresty. Dítě je úplně podřízeno požadavkům rodičů (Čabalová, 2011, s. 53). Důsledkem tohoto typu je, že člověk nebude dost iniciativní (je zvyklý na příkazy a zákazy), bude toužit po tom, aby mohl někoho řídit (agresivita).

2. Demokratická výchova – hlavní prioritou této výchovy jsou předem dohodnutá pravidla a kompromisy, jde o převzetí zodpovědnosti u všech členů rodiny. Jedinci, kteří jsou vychovávaní tímto způsobem, mají dobré vztahy se svým okolím, vrstevníky i rodiči.

3. Liberální výchova – jedná se o volnou výchovu, která se však dá rozdělit na výchovu volnou, která je důsledkem nedostatku zájmu a pozornosti o dítě, a vede k jeho zanedbání. Druhou možností je volná výchova z přesvědčení správnosti, která děti vede k tomu, aby si dělaly, co uznají za vhodné. Jedinci, kteří jsou touto výchovou vychováváni, mohou být netolerantní či egocentričtí (Grecmanová, 1998b, s. 13-14).

Autoritativní přístup rodičů k dětem, který je nejčastějším stylem výchovy podle dotazníku v praktické části, narušuje vzájemné citové vazby a zpomaluje rozvoj samostatnosti člověka. Někdy také vyvolává pocity úzkosti, strachu, křivdy a bezradnosti, poruchy sebehodnocení, negativismus, vzpouru, agresi, úniky od různých očekávání. Dítě, které je vychováváno autoritativním stylem, působí zakřiknutě, neprůrazně, bývá ustrašené se sklonem k depresím nebo naopak revoltující a agresivní. U této výchovy dítě není přijímáno takové jaké je, a rodiče mnohdy často používají různé tělesné tresty (Grecmanová, 1998b), s. 13).

Fontana (2014, s. 24) popisuje autoritativní styl tak, že rodiče prosazují moc a ovládají děti bez vřelosti a oboustranné komunikace. Určí si absolutní nároky a vyžadují poslušnost, úctu k autoritě a k tradici. Z toho vyplývá, že děti mají sklon k sociální izolaci. Dívky bývají závislé a nemají zájem být v čemkoliv dobré. U chlapců se projevují agresivní sklony.

V dnešní době však převládá, podle Dinkmeyera, demokratický styl výchovy. Demokracie nabízí volbu. *„Rodič tedy dává dětem možnost, aby se rozhodovaly v určitých mezích a nesly důsledky svých rozhodnutí“*. V rodinách, které děti vychovávají demokratickým stylem výchovy, jsou děti ovlivňovány povzbuzováním. (Dinkmeyer, 2008, s. 43).

„Rozdíl mezi demokratickou a autoritativní výchovou není v tom, že by v té první bylo vše dovoleno a v druhé vládla především omezení, ale v tom, jakými způsoby se stanovují pravidla a hranice chování. Jednou větou by se dalo říct tak, že máme vytvářet hranice nikoliv pro děti, ale s dětmi“ (Kopřiva, 2016, s. 122).

Podle Grecmanové (1998) je liberální výchova nadměrně shovívavá výchova, která sice vychází z akceptování dětských potřeb a zájmů, ale je rovněž charakteristická nízkými požadavky na dítě, jeho slabou kontrolu a častým

odměňováním dítěte. Děti vychovávané liberálně mají sice hodně svobody, často mají vysoké sebevědomí, frustrační toleranci, avšak mají problémy s plněním povinností (rodiče jim žádné nekladli nebo jen minimálně, odstraňovali jim různé překážky), s přijetím a naplňováním společenských norem. Liberální výchova vede k ovládnutí rodičů dětmi (Grecmanová, 1998b, s. 14).

Nadace Sirius se zajímala o to, jaký způsob výchovy české rodiny preferují. *„Odpovědi jsou poměrně vyváženě rozložené v rozmezí od „dítěti nasloucháme a děláme, co ono chce“ po „stanovujeme pravidla a vyžadujeme jejich dodržování“.* Čtvrtina rodičů volí výchovný styl uplatňující vyváženě oba přístupy. *K extrémně přísnému výchovnému stylu se hlásí 6 % respondentů, k extrémně liberálnímu výchovnému stylu se hlásí 8 % respondentů běžné populace. Zajímavé je porovnání se skupinou ohrožených rodin, kde je menší skupina s vyváženým výchovným přístupem, zato se více respondentů hlásí k extrémně přísné výchově (10 %).* Zajímavé je porovnání způsobů výchovy v rodinách s dětmi ve věku 7–12 let, kde *nejpřísnější výchova vládne v rodinách s jedním biologickým a jedním nevlastním rodičem (při vynechání specifické skupiny jiných typů rodin). Výsledky naznačují, že výrazně přísná výchova nejde nutně ruku v ruce s dobrými výchovnými výsledky, a proto musíme při výchově hledat vyvážené cesty, jak trvat na dodržování pravidel při zachování dostatečné volnosti rozhodování i na straně dítěte“* (Nadace Sirius, 2016).

1.3 Trendy ve výchově

Každý z nás je originál, totéž platí o rodinách. To co je normální u jedné rodiny, nemusí být normální u druhé. Musíme brát tedy na vědomí, že i trendy ve výchově nemusí platit ve všech současných rodinách, nebo že se jimi budou řídit budoucí rodiny (Lacinová, Škrdlíková, 2008, s. 30-31).

K nejvýznamnějším trendům ve výchově, k nimž v současnosti po světě dochází, jsou:

- Pokles významu rozšířených rodin a jiných příbuzenských rodin,
- Všeobecná tendence ke svobodné volbě manželského partnera
- Ubývá příbuzenských sňatků
- Přibývají i bezdětná manželství
- Rozvoj zaznamenává antikoncepce a plánované rodičovství
- Prodlužuje se délka života, ženy budují kariéru a tím stoupá i počet matek staršího věku

Mezi znaky současné rodiny můžeme zařadit například:

Demokratizaci – jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, demokratický přístup rodičů k dětem je založen na přátelské bázi.

Rozvodovost – pro dítě je rozvod rodičů traumatizujícím zážitkem, a špatně se s ním vyrovnává. Přibývá matek samoživitelek a dětem chybí přirozený mužský vzor.

Dezintegrace – tento pojem souvisí s dnešním klasickým problémem rodičů, kteří mají hodně práce a dostatečně se nevěnují svým dětem. Děti pak tráví hodně času u počítače či televize a žijí spíše vedle rodičů než společně.

Atomizace – každý člen rodiny si žije podle sebe, má své hobby a záliby. Děti tráví mnoho času sami.

Izolovanost – tento světový trend pokazuje na to, že se přetrhávají příbuzenské vztahy. Prarodiče chodí pořád do práce a vnoučatům se věnují málo.

Technizaci – technický pokrok život rodiny i společnosti nejen ulehčuje, ale bohužel i komplikuje. Příkladem je velký vliv sdělovacích prostředků na životní styl, názory a chování dětí (Kraus, 2008, s. 83-86).

Poslední z faktů, na které Kraus (2008) poukazuje, je zaneprázdněnost a časová vytíženost rodičů. Ti dětem jejich čas, které s dětmi nestráví, kompenzují materiálně, jednoduše řečeno jim koupí vše, co děti chtějí a ne co by potřebovali.

Výchova v českých rodinách je zatížena častým uplatňováním hmotné stimulace dětí a používání tělesných trestů. Velmi častá forma odměny je pochvala, posléze dárky a peníze. Formy trestů můžeme evidovat v podobě hubování a dále použití fyzického trestu. Můžeme říct, že výchova dětí zhruba před 20 lety v našich rodinách byla víceméně autoritářská a ve větší míře, než je vhodné, uplatňovala odměnu peníze či dárky, respektive tělesné tresty (Matoušek, 2003, s. 36).

Moderním trendem ve výchově je mít kamarádský vztah se svým dítětem. Podle Prekopové (2009) nemůže mezi rodičem a dítětem kamarádský vztah zcela fungovat. Rodiče a děti totiž nejsou na stejné úrovni a ani na to nemají stejná práva. Práva může obdržet ten, kdo převezme povinnosti a zodpovědnost. Od toho jsou na prvním místě rodiče a ne děti. Pokud se rodiče stavějí s dětmi do role partnerů a kamarádů, stávají se infantilními ba až dětinskými. Jestliže rodiče dítěti příliš povolují, nebo od něj hodně očekávají, většinou netuší, že tím nedocílí žádného pokroku ve volní oblasti dítěte, naopak tím navyšují jeho špatné vlastnosti (Prekopová, 2009, s. 93-96).

2 HODNOTY

2.1 Hodnoty a hodnotový systém

Podle Průchy (2003) je hodnota „ *subjektivní ocenění nebo míra důležitosti, kterou jedinec přisuzuje určitým věcem, jevům, symbolům, jiným lidem aj*“ (Průcha, 2003, s. 255).

Cakirpaloglu (2004) definuje hodnotu jako „*specifickou psychickou kategorii, která tvoří poměrně stabilní trvalou strukturu osobnosti významnou pro individuální, sociální a historickou realizaci člověka. Hodnoty představují systém získaných dispozic člověka jednat nebo směřovat k cíli v souladu s žádoucností, kterou určují podmínky existence. Hodnoty představují vytoužené, hlavně uvědomělé tendence konstituující bio-psycho-socio-duchovní podstatu lidského bytí.*“ (Cakirpaloglu, 2004, str. 343 - 405).

Hodnotový systém můžeme chápat jako hierarchicky uspořádaný systém věcí, zásad a ideálů, u kterých předpokládáme vnitřní souvislost a které jsou spojené s potřebami a zájmy konkrétního člověka či sociální skupiny. Individuální hodnoty, které individuálně tvoří preferenční systémy, jsou základem hodnotových systémů. Hodnotové systémy rámci různých sociálních skupin korespondují s jejich strukturou a funkcemi. V spojitosti se změnou struktury, nebo i funkce určitého sociálního jevu, se mění hierarchie a pojetí hodnot, jako preferenční hodnotový systém (Hudeček, 1997, s. 69-70).

Kraus (2006) a Čermáková (2004) tvrdí, že se na vytváření hodnotového systému podílejí různí činitelé. Nejdůležitější z nich jsou rodina, škola, přátelé a média. Rodina se považuje za primární sociální skupinu, má hlavní podíl na vytváření hodnotového žebříčku dítěte. Hodnotový systém záleží na materiálních podmínkách, na vlivu výchovných a sociálních institucí jako je rodina, škola, a na vlivu ekonomicko-sociální sféry. Negativní vliv mohou mít hodnoty převzaté z médií (Čermáková, 2004, s. 22) a (Kraus, 2006, s. 156).

Jak již bylo řečeno, rodina se považuje za nejdůležitějšího činitele při stavbě hodnot. Vliv rodičů je tudíž nejsilnější a po poměrně dlouhé období, bude velmi dominantní. Proto jsou rodiče zodpovědní za to, kam a jak budou své děti směřovat (Hubatka, 2014, s. 167).

2.2 Hodnotová orientace a postoje

Hodnotové orientace pomáhají objasnit příčiny lidské činnosti, proč lidé jednají právě určitým způsobem. Grác (1979) poukazuje na fakt, že hodnotové orientace nepředstavují pouhý komplex již zvnitřněných hodnot, ale rovněž trend, jakým se člověk zaměřuje, a v tomto kontextu definuje hodnotovou orientaci jako *„způsob jak a proč se určité jevy a předměty odrážejí u daného člověka coby hodnoty a hodnotové systémy a jak vzniklé hodnoty a hodnotové systémy orientují lidské chování určitým směrem.“* (Grác, 1979, s. 48)

Lze říci, že na vytváření postojů má vliv nápodobnost hodnot a postojů, které vyjadřují ostatní. Tím se vytvářejí výchovné trendy. *„Postoje jsou závislé na tom, jaké informace mají rodiče k dispozici z různých zdrojů. Dostupnost informací k některým tématům (například vhodnost sexuální výchovy) tak může být ovlivněna i společenskými konvencemi. Postoje se také mění žitou zkušeností: rodiče upravují své postoje k rodičovství podle fáze vývoje svého dítěte, ovšem až s určitým zpožděním. Pokud jde o výchovu, radí se respondenti nejčastěji s přáteli. Druhým nejčastějším zdrojem informací je internet, dále knihy a časopisy. Televize jako zdroj informací o výchově je až na pátém místě. Informace o výchově vyhledávají především rodiny s oběma biologickými rodiči a poté jiné typy rodin (dítě u prarodičů, pěstounské rodiny a podobně). Vzhledem k tomu, že se děti dostávají do jiných typů rodin zpravidla ze závažných důvodů, kdy rodiče nejsou schopni zajistit péči, nepřekvapí nás, že tyto rodiny budou vyhledávat více informací. Za pozornost stojí ovšem rozdíl mezi rodinami se dvěma biologickými rodiči a rodinami v jiných konstelacích. Může to souviset s odpovědností a závazkem, který rodiče v klasickém uspořádání k dětem cítí“* (Nadace Sirius, 2016).

Co se týká hodnotové orientace v partnerství tak již od počátku vztahu, partneři postupně objevují své hodnotové orientace, i když případná rozdílnost bývá

na začátku vztahu ještě neobjevená. Problémy spojené s odlišným hodnotovým systémem partnerů se většinou projeví v etapě zralejšího partnerského vztahu. Mluvíme o době 2 až 3 měsíců chození. Na řadu poté přichází vzájemná komunikace, která může pomoc tyto rozdíly ujasnit a najít společnou řeč. Může se však stát, že partner nesdílí stejný hodnotový žebříček. Ten si každý z partnerů přinese do vztahu už vcelku vytvořený. Mohou v něm nastat i malé změny, když se jeden z partnerů určitých hodnot vzdá, ale nebude to změna celkového hodnotového systému. Právě odlišnosti v hodnotových systémech patří mezi velmi rizikové faktory ve vztahu (Oravcová et. al, 2007, s. 250).

3 PARTNERSTVÍ

3.1 Teorie výběru partnera

Každý z nás potká za život údajně 100 až 150 lidí, s nimiž by měl šanci na klidné a spokojené soužití. Optimista při podobném konstatování nepochybně zajásá a dodá, že tolik šťastných manželství snad nelze za jeden život ani stihnout. Pesimista je naopak skálopevně přesvědčen, že on vždy neomylně sáhne po někom z těch tisíců zbývajících. Realista se možná bude pít po informacích, jak by mohl alespoň některého z oněch vhodných lidí s uspokojivou mírou spolehlivosti rozpoznat (Šmolka, 2005, s. 7).

V naší kultuře stále hraje při partnerském výběru významnou roli homogamie věková (bereme si v podstatě své vrstevníky), vzdělanostní a možná i sociální. Dosti výrazná bývá u nás při partnerském výběru i homogamie rasová a národnostní. Sňatky partnerů z výrazně odlišných kultur jsou v některých částech naší země stále ještě spíše značnou raritou, než běžným jevem. Žijeme v globalizovaném světě, kde se střetáváme s rostoucí migrací, tudíž můžeme očekávat dost výrazný posun.

Homogamie má významné sociologické implikace. Homogamie neznamená pouze popis uzavřených sňatků z hlediska stejnosti či různosti sociálních charakteristik partnerů, ale odkazuje k sociálním fenoménům, které ve smyslu slova souvisejí s reprodukcí společnosti (Katrňák, 2008, s. 28).

Druhým výběrem je heterogamie, která je založena na principu vzájemného doplňování. Však ani s odlišností partnera bychom to neměli přehánět. Ona zdánlivá výhoda přitahujících se protikladů, by se pak totiž mohla vymknout kontrole.

Velice destruktivní bývají až příliš propastné rozdíly v tom, co se někdy nazývá „hodnotou pro vztah“, případně „hodnotou pro manželství“. U žen je v naší kultuře stále ještě hodnota pro manželství založena dost na vnější přitažlivosti, na zdraví jako předpokladu úspěšné reprodukce a zřejmě i na schopnosti vytvořit ten těžko definovatelný pocit domova. U mužů pak na schopnosti imponovat a na profesní úspěšnosti (Katrňák, 2008, s. 24).

3.2 Seznámení a výběr partnera

U seznámení partnerů se setkáme s pojmem sňatkový trh. Je to metafora, která poukazuje na to, že v každé společnosti existuje sociální prostor, kde dochází k seznámení mezi partnery. Každý člověk, který má v životě zájem vstoupit do manželství, musí touto fází ve svém životě projít. Ve společnosti stále existuje místo, kde se páry setkávají a probíhají jakési námluvy. Namlouvání je činnost náročná a mnohdy do ní vkládáme to nejlepší, co můžeme. Zde dochází k vzájemnému oceňování, zvažování a vyřizování párů, které potenciálně míří ke svazku manželskému.

Co se týče teorie sňatkového trhu, sociologie rodiny dlouho ignorovala vznik rodiny. Proces, při kterém se pár potká, najde v sobě určité zalíbení a nakonec se vezmou, aby spolu měli potomstvo a jednou se stali i prarodiči, byl považován za individualizovaný, že jeho teoretická vysvětlení byla přenechána psychologům (Možný, 2006, s. 115).

Willertonová (2012) ve své knize popisuje seznámení partnerů hlavně z 21. století. Popisuje seznámení tak, že se člověk s potenciačním partnerem zná buď ze základní, střední nebo vysoké školy, nebo spolu pracovali v zaměstnání. Je i celkem pravděpodobné, že bydlí kousek od sebe. Před lety se lidé v západních zemích s novými přáteli a potenciačními partnery seznamovali tváří v tvář. V posledních 20 letech hraje fyzická blízkost menší roli než dříve. Vývoj technologií jako je

mobilní telefon či internet, umožňuje lidem, aby se poznali přes tyto novodobé technologie, místo osobního kontaktu.

Navzdory tomuto pokroku pořád zůstává pravidelný kontakt velice významným faktorem, jelikož se při něm lidé více poznávají. Když víme, že vynaložíme určité úsilí pro osobní setkání, bere se vztah jako perspektivní a tudíž poznáme, že nám na druhém člověku záleží (Willertonová, 2010, s. 54).

Při výběru partnera hraje velkou roli očekávání, které by mohlo být dotaženo až do úplné představy o ideálním protějšku. Transkulturální studie očekávání určující volbu partnera ukazují, že muži kladou důraz na vzhled a mládí ženy mezi nejdůležitější hodnoty. Také ženy se dívají na věk muže. Očekávají, že bude starší než ony, a bude schopen rodinu z ekonomického hlediska zajistit. V jednom se však obě pohlaví shodují, a to v tom, že mají zájem na prosperitě a stabilitě rodiny, kterou spolu chtějí zakládat (Matoušek, 2003, s. 33).

U volby partnera mají muži a ženy odlišná očekávání od budoucích partnerů. Tato očekávání jsou podle Kratochvíla (2000) rozdělena takto:

Očekávání žen:

1. Posedět a popovídat. Žena očekává, že ji muž bude poslouchat při všem, s čím se mu chce svěřit a podělit.
2. Duševní porozumění. Žena chce s mužem sdílet i ty nejmenší pocity a chce, aby je muž respektoval a nebral na lehkou váhu. Dále chce s mužem diskutovat a probírat do hloubky jejich názor na život apod.
3. Vycítit, co žena potřebuje. Žena očekává, že muž bude na první pohled vědět, aniž by mu to žena řekla, co potřebuje nebo chce. Čeká, že bude chválena za to, co pro rodinu dělá.
4. Vyjadřovat lásku celým svým životem. Žena potřebuje stále vědět, že je milována.

Očekávání mužů.

1. Uvařeno, uklizeno. Muž očekává, že mu žena připraví domov, kde bude navařeno, uklizeno a tím budou uspokojeny jeho základní potřeby.

2. Neobtěžovat s problémy. Muž čeká, že fungování rodiny bude v rukou ženy, popřípadě dětí, a on bude minimálně obtěžován jejich problémy.

3. Sex kdykoli se mu zachce. Muž je v sexuální sféře alfa samec a neočekává, že by mohl být odmítnut.

4. Obdiv stále. Muž očekává, že bude často chválen, co udělal pro rodinu a jak mu to dobře jde v zaměstnání (Kratochvíl, 2000, s. 96-105).

Výběr partnera je tedy poměrně rozsáhlý proces ovlivňovaný velkým množstvím faktorů. Tyto faktory by se daly rozlišit na vnější, tedy takové, které jedince při volbě ovlivňují nepřímo či zprostředkovaně a vnitřní, které vychází přímo z jeho osobnosti a volbu partnera ovlivňují přímo. Mezi ty vnější patří především rodinné prostředí, vrstevníci, kulturní vzorce sociálního prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a ekonomická situace. Tyto faktory mohou být do určité míry společné pro sourozence, kamarády nebo příslušníky jednoho státu. Oproti tomu vnitřní faktory, ovlivňující výběr partnera jsou vysoce individuální. Patří sem naše osobní preference ovlivňované většinou životní zkušeností, věkem, hodnotami a životními cíli. (Bedrnová, 1989, s. 152-153).

Přesto, že rodiče již ztratili možnost vybrat partnera svým dětem, dochází z jejich strany stále k určité manipulaci, díky níž mají velký vliv na výběr partnera. Tento vliv plyne z jejich autority. Vliv rodičů se může projevat i nepřímo, a to pomocí hodnot, které byly dětem předávány v průběhu socializace. Tento vliv je jedním z nejsilnějších (Možný, 2002, s. 202).

3.3 Tradiční výběr partnera

Pro tradiční výběr manžela nebo manželky byla charakteristická volba rodičů. Většinou je k tomu vedly ekonomické či jiné důvody. Potomci, jichž se výběr týká, rodičům v tomto směru často důvěřují. Vědí, že pro ně chtějí rodiče jen toho nejlepšího partnera či partnerku. Při výběru partnera tedy nejsou jedinci nijak aktivní, spoléhají na rodinu, která jim partnera vybere ve správný čas. Ve společnostech, ve kterých je tento tradiční výběr uplatňován, je typické, že je na sňatek nahlíženo jako na životní nutnost a je tady silný vztah k instituci manželství jako takové (Katrňák, 2008, s. 154).

Podobně jako Katrňák (2008) definuje tradiční výběr partnera Willi (2006). Ještě nedávno zprostředkovali partnerské vztahy zpravidla rodiče, nebo se na jejich výběru alespoň podíleli. To jistě dodává této problematice jiný ráz a nese s sebou klady, ale i zápory. „Touha po vztahu, která ovlivňuje výběr partnera, má úzký vztah k výchozí situaci. Doufáme, že život s partnerem nám pomůže, abychom se oprostili od neuspokojivých vztahů a začali nový život. V mladším věku se chceme odpoutat od původní rodiny – v pozdějších fázích života se zase chceme zbavit spletnosti dosavadních milostných vztahů a jejich následků“ (Willi, 2006, s. 107)

3.4 Moderní a postmoderní výběr partnera

Pro moderní výběr je charakteristické, že volba partnera nebo partnerky je v rukou samotných aktérů. Rodina tento výběr neovlivňuje. V moderním výběru partnera hrají hlavní roli při výběru partnera emoce. Vliv rodičů je na rozdíl od tradičního výběru malý. Výběr v této době tedy ekonomickou stránku nezohledňuje, a tak mohou vznikat páry, kde každý bude mít jiné socioekonomické charakteristiky. Tyto páry vznikají pouze na základě zamilovanosti, citové náklonnosti a osobního rozhodnutí jedinců vstupujících do svazku - o svazku rozhodují aktéři samotní. Jedinci, kteří si takto chtějí hledat partnera, by měli být při hledání aktivní, a budou se snažit navázat a následně vztah udržet. Avšak i ve společnostech, pro které je typický moderní výběr partnera, si jedinci vybírají podobného partnera. Uplatňuje se zde tedy princip homogamie, jak již o ni bylo řečeno ve druhé kapitole (Katrňák, 2008, s. 154).

Po uvedených dvou fázích výběru partnera, existuje také třetí fáze a to postmoderní výběr partnera. Podle Williho (2006) si dnes lidé partnery vybírají hlavně pomocí osobní náklonnosti a sympatií. Dnešní doba nabízí možnosti cestovat, lidé se nevyhýbají ani mezikulturním vztahům. S pomocí nových technologií je šance na výběr partnera vyšší a jednodušší (Willi, 2006, s. 107).

4 RODINA

4.1 Definice pojmu rodina

V literatuře najdeme různá vymezení pojmu rodina. Mohou se lišit v závislosti na tom, zda jde o rodinu malou (otec, matka, dítě) nebo velkou, která se skládá z více generací (otec, matka, děti, prarodiče). „*Zpravidla se rodinou rozumí společenství lidí, svazek dvou rovnoprávných partnerů, malá sociální skupina či buňka, společenská jednotka, která vzniká na základě specifických vztahů mezi mužem a ženou, mezi rodiči a dětmi, rodinou a společností*“ (Grecmanová, 1998b, s. 7).

Podle Možného (2006), představuje rodina sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, proti vířícímu a nepřehlednému veřejnému světu. „*Chrání své členy rodiny, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává*“. Rodina svou stabilitou dynamiku umožňuje a v jistém slova smyslu dokonce i podporuje, protože tím brání společenský systém před jeho zhroucením a chaosem (Možný, 2006, s. 15).

Další definici rodiny zmiňuje Matějček (1994) a to, že rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí. Vznikla někdy v pradávných dobách, kdy se člověk ještě moc málo podobal tomu, jak ho známe dnes. A vznikla nejen z přirozeného pohlavního pudu, který vede k plození a rozmnožování daného živočišného druhu, ale hlavně z potřeby ochraňovat své potomstvo, učit ho, vzdělávat a připravovat pro život (Matějček, 1994, s. 15).

Rodinu lze v této době definovat jako institucionalizovaný sociální útvar nejméně 3 osob, kde mezi nimi existují rodičovské, příbuzenské, nebo manželské vazby. „*Základem rodiny ve všech dosud známých společnostech je dyadický pár - muž a žena, tj. nějaká forma manželství nebo partnerství*“. V dnešní době působí rodina na člověka jako malá skupina lidí, kteří jsou spojeni pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami. Hlavním poznávacím znamením rodiny je existence nejméně jednoho dítěte bez ohledu na jeho věk (Kraus, Poláčková, 2001, s. 78).

Rodina se významně podílí na utváření osobnosti dětí, ale také ostatních členů rodiny. Každá rodina má svůj styl života a s tím souvisí také trávení volného času a vztah k němu. To je ovlivněno typem rodiny a jejího soužití, počtem členů a s

tím souvisí i množství dětí, věková struktura rodiny, styl výchovy a další. Vedle toho patří mezi významné faktory také volnočasové aktivity rodičů, a to, že budou tolerovat zájmy a koníčky, které si jejich děti vyberou. Otec, který hraje fotbal, se musí smířit s tím, že syn raději chodí chytat ryby, matka, která ráda šije oblečení, nezanevře na dceru, která hraje házenou. Podstatné je to, že se děti od rodičů naučí, že mít osobní záliby patří k běžnému životu. Možnost a ochota rodičů vynaložit nějakou částku na koníčky svých dětí, se do pozitivních faktorů započítávají také (Pávková, 2002, s. 29).

4.2 Funkce rodiny

Pro samotného jedince by měla být rodina jako primární skupina především emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty, stimulace, podnětů a uznání, místem elementárních zkušeností a základnou pro vstup do společnosti. Už tento obsah požadavků svědčí o velkých nárocích, které jsou na rodinu kladeny. Nabízí se pak pochybnost, nakolik jim je průměrná rodina za „normální situace“ s to dostat, je třeba se zamyslet nad existencí faktorů jejich plnění omezujících či ohrožujících, protože neplnění uvedených funkcí má pro socializaci lidí vážné důsledky (Havlík, Kořa, 2002, s. 68).

Havlík, Kořa (2002) ve své knize rozdělují 4 funkce, které rodina plní, nebo by měla plnit.

1. Biologická a reprodukční funkce (včetně funkce ochranné).

Celá staletí byla manželská rodina v našem kulturním okruhu legitimním rámcem sexuálních vztahů, a to při současném předpokladu, že hlavním cílem a smyslem sexuality je počít děti. Zejména v 60. letech 20. století, která jsou nazývána sexuální revolucí, rozvojem antikoncepce zbavily sex fatálního následku těhotenství, a tak dovršily oddělení sexuality od manželského soužití.

2. Emocionální funkce a tvorba domova.

Tato funkce dnes patří k nejzásadnějším a můžeme i říci, že její význam roste. Historici, kteří se zabývají historií rodiny, poukazují na to, že po staletí byla rodina především hospodařící domácností a místem každodenního přežívání jejich členů.

Také založení rodiny bylo bráno spíše jako ekonomický zájem či nutnost. Modernizační procesy a důraz na osobní vztahy, postupně měnily manželský svazek na vztah, který byl založen na vzájemných sympatiích a lásce obou partnerů.

Nová dělba práce založená na moderních technologiích a přesun obrovského počtu lidí z vesnic do měst vyvedly rozhodující pracovní aktivity a výraznou část činností mimopracovní doby mimo rodinu. Roztrhly tak výrazně veřejný a soukromý prostor. Soukromý prostor, do kterého se lidé dnes a denně vrací je rodina a její užší i širší mezilidské, duchovní a materiální prostředí, které vytváří domov (Havlík, Kořa, 2002, s. 70).

Jiná definice podle Špaňhelové (2010) říká zjednodušeně to, že emocionální funkce rodiny má emočně zabezpečit dítě, sdílet s ním pocity a pomáhat mu pocity vyjadřovat a sdílet s ostatními lidmi.

3. Ekonomická funkce.

Funkce ekonomická patřila po celá staletí k těm nejvýznamnějším.

Většinová venkovská rodina představovala celek hospodářství, na kterém se účastnily děti hospodářů, nevdaní a neženatí nebo chudší příbuzní, ale i čeled'. Socializaci a výchovu můžeme téměř ztotožnit se zapojením dětí do dělby práce.

Rozdělením pracovní aktivity se z rodiny vytrácí významná část každodennosti každého jejího člena. Rodina spolu tráví čím dál méně času. V neposlední řadě, může dojít k odcizení, atomizaci a následně až k deprivaci dětí, což má vliv na deviantní chování.

Rodina se stará o to, aby byly děti zabezpečené do té míry, do jaké bude rodina moci. Nikdy by však tato funkce neměla být důležitější než funkce emocionální (Špaňhelová, 2010, s. 12 - 13).

4. Socializační funkce.

Tato funkce vychovává jedince k tomu, aby si byli jisti sami sebou v prostředí, kde se pohybují, uměli si odůvodnit různé jevy, které v životě potkají, dovedli se připravit na fungování ve společnosti mezi jinými dospělými i dětmi (Špaňhelová, 2010, s. 13).

V sociologii rodiny se setkáváme s pojmem minimálního zaopatření, které znamená, že každé dítě má nárok na to, aby mu rodiče zajistili základní výživu, oblečení, ubytování, zdravotní péči a možnost vzdělání.

4.3 Typy rodiny

Základní rozdělení rodiny je na úplné a neúplné. Zdáli je rodina v základní podobě tvořena oběma rodiči a jejich dítětem či dětmi, pak tedy v neúplné rodině zůstává s dítětem nebo dětmi pouze jeden rodič, a druhý chybí (Matějček, 1994, s. 64).

Neúplné rodiny existují už od pravěku. Po několik staletí byla hlavní příčinou nekompletnosti rodiny úmrtí jednoho z rodičů. Zůstali tak vdovci, vdovy a sirotci. I když si někdo myslí, že rozvod je výmysl moderní doby, mýlí se. Už v dávných dobách se lidé dávali rozvádět (Matějček, 1994, s. 66).

Publikace Děti v České republice (Kovařík, 1996), kterou ve své knize zmiňují Havlík, Kořa (2002), považuje děti z neúplných rodin za ohrožené. Mezi jejich nejčastější problémy patří to, že přebírají roli otce. Ve výzkumech je prokazatelné to, že je jiná situace v rodinách s nevlastním otcem, kde je pro vývoj dítěte důležité, zda se někdo (biologický či nový otec) otcovské úlohy ujme (Havlík, Kořa, 2002, s. 77).

Nejen neúplné, ale i úplné, avšak nefunkční a disfunkční rodiny mohou mít na socializaci dítěte špatné dopady. Rodina může být nefunkční například tam, kde je pro rodiče důležitější kariéra, a tudíž se nezajímají o své děti a nemají na ně čas. Špatné dopady mohou mít takové jevy, jako je citový chlad, nebo naopak citové výlevy a problémy, rodinné konflikty, rozpory z vícegeneračního soužití, ekonomické problémy rodičů (nezaměstnanost, dluhy), apod. (Havlík, Kořa, 2002, s. 77-78).

Podle Giddense (2013) se rodiny mohou rozdělit na nukleární rodinu, tím se myslí, že se rodina skládá ze dvou dospělých lidí, kteří žijí ve společné domácnosti s vlastními nebo adoptovanými dětmi. Domácnosti tvoří jednotlivci nebo skupiny lidí, kteří spolu bydlí a sdílejí věci nezbytné pro život jako je například jídlo. Nukleární rodina bývá ve většině tradičních společnostech považována za součást větší společenské sítě určitého typu. Pokud žijí další blízcí příbuzní společně se

sezdaným párem, mluvíme o takzvané širší nebo rozšířené rodině. Tato rodina může zahrnovat prarodiče, bratry a jejich manželky, sestry a jejich manžele, tety a strýce i synovce a sestřenice (Giddens, 2013, s. 309).

Giddens uvádí další typ rodiny, který může existovat. Jde o termín nevlastní rodina, který se vztahuje k rodině, která má alespoň jeden dospělý dítě z předchozího manželství či vztahu. V sociologii se takovým skupinám říká rekonstituované rodiny, k nimž patří různé výhody a radosti. Mohou však vzniknout i určité nevýhody v podobě toho, že existuje i biologický rodič, který sice žije jinde, ale jeho vliv na dítě či děti zůstane silný.

V rekonstituovaných rodinách (rodina vzniklá dalším sňatkem po rozvodu či ovdovění) se vyvíjejí typy příbuzenských vztahů, které vytvářejí nový prvek. Členové těchto rodin si vytvářejí vlastní způsoby, jak se vyrovnat s novým prostředím a situací. Jsou to binukleární rodiny, což znamená, že dvě domácnosti, které se po rozvodu formují, stále tvoří rodinu, pokud jsou do rodiny zahrnuti i děti (Giddens, 2013, s. 335).

5 RODIČOVSTVÍ

Rodičovství není jen biologické, ale hlavně psychologické. Na rodičovství se podílí tradice ve společnosti, úroveň vzdělání a kultivovanost a individualita rodičů, zejména osobní zralost. Matějček (1996) považuje za příznivé znamení demografického vývoje skutečnost, že věková hranice lidí uzavírajících manželství se u nás rok od roku zvyšuje. Předpokládá, že tento fakt povede i k vyšší rodičovské zralosti matek a otců (Matějček, 1996, s. 58). Podle Českého statistického úřadu lze identifikovat rysy rodinného chování odlišné od života předcházející generace. Je to především pozdější odchod od rodičů, vyšší preference života v nesezdaném soužití nebo v samostatné domácnosti. To vede k uzavírání manželství a založení rodiny až ve vyšším věku. V případě mladých manželství se rozšiřuje trend, kdy se po vstupu do manželství odkládá narození prvního dítěte.

„Zatímco v roce 1995 bydlelo u rodičů 15,1 % žen a 32,2 % mužů ve věku 25–29 let, do roku 2013 se tento podíl u žen zdvojnásobil (na 31,1 %), u mužů dosáhl téměř 50 %. Počet žen žijících single se v této věkové kategorii zvýšil sedminásobně (na 8,5 %), u mužů čtyřnásobně (na 12 %)“.

„V České republice převažují homogenní sňatky, kdy dlouhodobě více než polovinu sňatků uzavírají snoubenci se stejným vzděláním. Narůstá ale podíl sňatků, kde muž má nižší vzdělání než žena, což je způsobeno nárůstem vysokoškolsky vzdělaných žen“ (Český statistický úřad, 2014).

„Dobré rodičovství poskytuje citové naplnění, v určitém smyslu časově neomezený trvalý vztah a členství v rodině, včetně materiálního a právního zakotvení. Poskytuje základní pocit bezpodmínečného přijetí i čas pro bezpodmínečné dávání. Stanovuje a udržuje hranice, ukazuje pozitivní role členů rodiny v rodině a společnosti. Povzbuzuje růst a změny v životě dítěte, odpovědnost za proces učení, učí správným způsobům vyjadřování emocí, povzbuzuje vzájemné opravdové interakce. Rovnováhu mezi závislostí a nezávislostí, disciplínu spíše než trestání, učení dovednostem, „jak žít“ a jak „mít vztah“ (NATAMA, 2005).

Rodičovská autonomie nemůže zůstat sociálně neregulovaná z několika různých příčin, jako jsou například tyto: Dítě, zejména malé, je fyzicky i psychicky křehké, a tím je před svými rodiči bezbranné; dále: ne všichni rodiče dokážou rozpoznat, co je pro jejich dítě to nejlepší, a jsou rodiče, kteří je mohou svou mentální či sociální omezeností poškozovat. Dále někteří rodiče mohou vnímat dítě jako nástroj k uskutečnění svých vlastních projektů, to znamená, že jejich zájem může být i konfliktní se zájmem dítěte. V neposlední řadě každá komunita má zájem, aby v ní vyrůstali jedinci vychovávaní k hodnotám, jež jsou slučitelné s její vnitřní integritou. *„Ve všech kulturách lze pozorovat shodu, že každé dítě má nárok na to, aby mu jeho rodina (otec i matka) zajistili a poskytli základní výživu, oblečení, ubytování, zdravotní péči a přístup ke vzdělání alespoň takovému, aby ho jeho nedostatek v dospělosti nevylučoval na okraj společnosti.“* (Možný, 2006, s. 154-155).

„Stálá přítomnost vysoce angažovaných rodičů je dnes považována za nepostradatelnou podmínku zdravého duševního i tělesného vývoje dítěte.“ Je důležité, aby v rodině naplňovali svou roli jak matka, tak i otec (Matoušek, 1997, s. 8).

Podstata rodičovství není neměnná a nevyhnutelná, ale vyznačuje se přizpůsobivostí a proměnlivostí vzhledem k situaci, kterou právě prožíváme. Podle Matouška (1997) je *„rodičovské chování původnější než chování partnerské.“ Jednotlivé kultury se velmi liší v odpovědi na otázku, jak má správné rodičovství vypadat. „Naše kultura – ve srovnání s jinými historickými kulturami...velice zdůrazňuje vliv rodičovské péče na utváření povahy dítěte“* (Matoušek, 1997, s. 13).

Za posledních 15 let se děti začaly více podílet na organizaci rodinného života. Vztah mezi rodičem a dítětem se již nerozvíjí v rovině autority a podřízenosti, ale v rovině přátelství. Současní mladí rodiče se snaží o akceptování autonomie osobnosti dítěte, příkazy nahradila diskuse. „Dítě dnes není nevyhnutelným důsledkem sexu, není ani nábožensky zdůvodněnou morální povinností, z materiálního hlediska je spíše břemenem než ekonomickým přínosem. Jeho hodnota je spatřována v něm samém jako lidské bytosti a v jeho potenci navázat se svými rodiči trvalé emocionální pouto.“ Právě emocionální pouto mezi členy rodiny je v této době zdůrazňováno více, než kdy zdůrazňováno bylo. V dnešní době, kdy jsou i manželství zakládána především na emocionálním souznění partnerů, je rodičovství bez emocí nepředstavitelné (Šed'ová, 2003, s. 13).

5.1 Vztahy rodičů a dětí

„Hlavním poselstvím je najít v rodinách pochopení, úctu, a především bezvýhradnou lásku k bližním a k sobě samému, která je jedinou cestou k vnitřní svobodě a vlastní identitě“ (Špaňhelová, 2010, s. 29).

S rodičovstvím souvisí hlavně vztah mezi dítětem a rodičem. Hodně se stává, že hledání pochopení se děje díky tomu, že konflikty a krize, které jsou prožité v rodině, se proměňují do lásky, která bývá znovu objevena mezi partnery, manželi, mezi dětmi a rodiči. Život každého z nás se neobejde bez různých konfliktů. K tomu je potřeba mít kuráž, odvahu a postavit se jim čelem. Důležitá je také pomoc obou

rodičů, aby chtěli a vynaložili velké úsilí na to, aby se z nich podařilo výtěžit zkušenost.

Existuje fakt, že v raném dětství, pokud bylo dítě naplněno základními potřebami mezi ním samotným a dalšími klíčovými osobami (rodiče a sourozenci), vytváří si tím velmi hluboký a osobní vztah, který se nazývá přilnutí. Tato výměna je velice důležitá už v novorozeneckém a kojeneckém věku. Určuje, jestli má přilnutí nosný charakter a zda má význam bezpečí a opory pro život dítěte, nebo jestli mu dává přesný opak a to nejistotu a pochybnosti (Špaňhelová, 2010, s. 29).

Vztahy mezi rodiči a dětmi mohou záviset také na tom, zda se jedná o vztah mezi otcem a synem nebo mezi matkou a dcerou. Těmito pojmy se zabývá Novák (2008) ve svých knihách.

Vztahy v rodině jsou určovány pravidly. V každé rodině jsou dána určitá pravidla, podle kterých se jednotliví členové rodiny chovají a řídí. Často však o nich rodiny nemají ani tušení. Pravidla jsou představy o tom, co bychom mohli a neměli dělat. Mohou omezovat určitý svobodný projev některého člena rodiny. Nemůžou-li příslušníci rodiny přiznat svůj názor k určité situaci a mluvit o ni, pak tento názor ustoupí, naruší kořeny zdravého rodinného života. Naopak v rodinách, kde mohou členové projevit svůj názor a postoj na danou věc svobodně, jsou předpokládány dobré rodinné vztahy (Satirová, 2012, s. 113).

Ve chvíli kdy se narodí syn, vzniká mezi ním a otcem pouto na celý život. O silném poutu mezi synem a otcem existuje mnoho důkazů, které tvrdí, že muži projevují vůči svým dětem oproti ženám méně citů, méně se o ně starají, poskytují jim méně péče a lásky. Otcové tak mají bezesporu velký vliv na vytváření osobnosti každého muže. Nejenže při procesu, který mezi otcem a synem probíhá, vznikají různá očekávání a citové uspokojení, ale také konflikty. Tyto rozpory se můžou táhnout i po celý život. Spíše svědčí o silných vzájemných citech než o nedostatku citové angažovanosti (Yablonsky, 1995, s. 7).

Během posledního století prošel obraz řádného otcovství velký vývojem. Můžeme ho i rozdělit do určitých fází. Muž jako garant. Tento pojem byl v časech naší monarchie, a znamenalo to hlavně, že panovník ve státě a otec v rodině se nemohli nikdy mýlit. Druhá fáze je muž jako vzdělaný živitel. S tím souvisí hlavně

to, že se otec vzdaluje kvůli práci od rodiny a přestává být s rodinou v pravidelném kontaktu. Vztahy tedy chladnou a děti se více poutají na matku. Třetí fáze se nazývá muž jako rolový a rodový model. Tato fáze pouze informuje, jak se má chovat správný chlap. A jako poslední čtvrtou fází je muž jako nový probuzený otec. Ten pečuje o děti od jejich narození a zároveň dostává přezdívky jako matko-chlap. (Novák, 2008a, s. 28).

Vztah mezi matkou a dcerou se dá popsat různě. Vztah matky a dcery určuje jejich život a jejich život určuje vztah. Silná propojenost a vzájemné ovlivňování se dějí na pozadí podobné genetické výbavy. Novák (2008b, s. 9) ve své knize zmiňuje svůj dotaz, který položil svým klientkám a to, kdo je nejvíce v životě ovlivnil. Nejčastější odpovědí byla právě matka. Obecně lze říci, že matka a dcera znamenají jedna pro druhou zdroj opory, solidarity a dost často i souznění. Říká se, že největším úskalím ve vztahu matky a dcery je puberta. V každém případě však dívka z problému vyroste.

V problémech, které matka a dospělá dcera mají, obvykle nejde o lásku, ale o transformaci jejich projevů a změny vztahu přicházející s věkem. V mnoha ženách zůstává i v době zralosti přítomno dítě, které si můžeme představit jako malé děvčátko trochu provokující maminku a která touží po obdivu či pochválení.

5.2 Komunikace mezi rodičem a dítětem

Z celkového pohledu je mezilidská komunikace určitý zdroj, který chce něco sdělit. Svůj záměr vkládá do rozpoznatelných znaků. To co sdělujeme, se nazývá sdělení. Příjemce má tento útvar dekodovat. Vyslané a přijaté sdělení spolu souhlasí, tudíž dojde k porozumění. Zdroj i příjemce často také využívá možnost přehodnotit kvalitu svého porozumění. Podle toho, co mu příjemce zpětně sdělí o tom, jak na něj sdělení působilo, jak mu porozuměl a co to u něj vyvolalo, může si zdroj ověřit, zda záměr souhlasí s výsledkem (Schulz von Thun, 2003, s. 19).

Komunikace znamená pro rodiče radost, prožitek společně stráveného času a sblížení se svým dítětem. Je ale zapotřebí, aby měla komunikace určitá pravidla, kterých se rodiče musí snažit dodržovat. Také ze strany dítěte je zapotřebí, aby i ono dodržovalo určitá pravidla v komunikaci s rodiči.

Jsou určité faktory, které do komunikace mezi rodičem a dítětem spadají. Jako první faktor je čas. Čas se samozřejmě mění v důsledku okolností, které mohou v průběhu života nastat, jako je nástup do práce, narození dalšího dítěte atd. Dítě vnímá jinak čas strávený s rodiči v období kdy je mu rok, 5 nebo 15 let. Rodič by měl využít čas, tak jak on uzná za vhodné. Čas by měl být v rodině tedy hlavně vybudován. Má to být čas, kdy je celá rodina pohromadě.

Druhým faktorem v komunikaci je klid. U komunikace je nejlepší když probíhá v klidu a ne v okamžiku, kdy rodič nebo dítě nemá náladu, nebo někam spěchá. Není dobré komunikovat ve chvíli, když dospělý vykonává nějakou činnost, při které se nemůže na komunikaci plně soustředit. V takové situaci by se měly obě strany domluvit, že si promluví později.

Třetí faktor poukazuje na pojem „já a ty“. Tento výraz by se měl používat v komunikaci a měl by mít konkrétní obsah a formu. Důležitost tohoto výrazu spočívá v tom, aby rodič mluvil vždy ve formě první osoby jednotného čísla. Pochvala u tohoto pojmu dítě vnímá více a je mu příjemná. Naopak kritika je mu nepříjemná, ale dítě ji vnímá stejně jako pochvalu.

Čtvrtý faktor se zabývá konkrétností v komunikaci. Je potřeba, aby děj, který rodič vypráví, zapůsobil na dítě, aby byl konkrétní a měl jasný závěr. Měli bychom používat konkrétní slova, kterým dítě rozumí.

Jako pátý faktor je uvedena vzájemnost, která je vysvětlena tak, aby se rodiče společně s dítětem učili, vzájemné komunikaci. Nejen to, kdy bude rodič naslouchat svému dítěti, ale i naopak. Tento faktor se velmi dobře uplatňuje u uzavřenějších dětí, protože na základě toho, že je před ním rodič otevřený, vypráví mu, se rozovídá i dítě.

Posledním faktorem je naslouchání. Naslouchání ze strany dítěte, když hovoří rodič, i naslouchání ze strany rodiče, když hovoří dítě. Pokud chcete vzájemně naslouchat, je potřeba nechat všech činností a vyhradit si chvíli na vzájemné naslouchání (Špaňhelová, 2009, s. 9 - 10).

5.3 Vliv rodičů na partnerskou spokojenost

Vztah, který si s rodičem vytvoříme během našeho dětství, následně ovlivňuje jedince po celý jeho život. Tento vztah, navíc obvykle trvá dále, i když už dítě není na rodiči přímo závislé. Z tohoto hlediska je patrné, že rodiče, ať už vědomě či nevědomě, ovlivňují své potomky i v otázkách výběru partnera, což má ve svém důsledku dopad jak na kvalitu, tak i na vývoj partnerského vztahu jejich dítěte (Bryant & Conger, 1999, 437-450). *„Skrze hodnocení partnera, mohou rodiče ovlivňovat i vztah se samotným potomkem. Např. se ukázalo, že ženy měly lepší vztah se svými rodiči, pokud rodiče jejich vztah hodnotili pozitivně, zatímco tomu bylo naopak, ženy vztah s rodičem vnímaly hůře. Pokud tedy rodiče podporují vztah své dcery, mohou tím zlepšovat i vzájemný vztah s ní“ (Bryan, Fitzpatrick, Crawford, & Fischer, 2002, 481-499).*

Na partnerskou spokojenost také působí to, jestli partneři žijí sami nebo s rodiči. Pokud partneři žijí společně s rodiči partnerky, partner má často pocit, že se nemůže zařídit podle svého a při nějakém konfliktu s partnerkou, může kdykoliv partnerka utéct k rodičům. Je tu možnost, že partnerka bude upřednostňovat názory rodičů před jeho. Na druhou stranu, pokud partneři žijí s rodiči partnera, žena špatně snáší zásahy tchýně do domácnosti, nemůže se sama rozhodovat co, a jak v domácnosti bude fungovat (Kratochvíl, 2000, s. 154-156).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Vědecký výzkum

Praktická část bakalářské práce navazuje na teoretickou část a uvádí výsledky kvantitativního šetření. V této části práce jsou stanoveny hypotézy a výzkumný cíl, dále je vysvětlena charakteristika výzkumu. Předvýzkum, výběr výzkumného vzorku a sběr dat. V závěru praktické části jsou shrnuty výsledky, statisticky ověřené hypotézy a shrnutí výzkumného šetření.

6.1 Cíl výzkumu a stanovení hypotéz

Cíl má za úkol zjistit, jaký má výchova v rodině a rodinně prostředí v dané rodině vliv na výběr životního partnera.

Dílčí cíle výzkumného šetření:

- Zjistit, jestli respondenti vyrůstali v úplných či neúplných rodinách.
- Zjistit, zda respondenti otevřeně komunikovali s rodiči o výběru partnera.
- Zjistit, jestli respondentům záleží na tom, aby rodiče partnera pozitivně přijali.
- Zjistit, zda hodnoty, které byly respondentům předávány v rodině, ovlivnily jejich volbu partnera.
- Zjistit, zda byli respondenti vedeni k tomu, aby měl jejich partner minimálně stejně dosažené vzdělání jako oni.

Před výzkumem byly stanoveny tyto hypotézy:

H1: Většina respondentů nebyla vychovávána v klasickém modelu muž x žena.

H2: Muži si se svými rodiči více povídali o volbě svého partnera než ženy.

H3: Rodinným prostředím byla více ovlivněna věková skupina respondentů nad 40 let než mladší respondenti.

H4: Volba životního partnera byla rodiči více ovlivněna u jedinců, kteří pocházejí z úplných rodin.

H5: V rodinách, kde rodiče předávali hodnotový systém, záleželo respondentům více na tom, aby rodiče partnera pozitivně přijali, než v rodinách, kde hodnotový systém předáván nebyl.

6.2 Charakteristika výzkumné metody

Praktická část byla provedena kvantitativním výzkumem prostřednictvím dotazníkového šetření. Jde o nejčastější metodu výzkumů, kde jsou používány písemné otázky a odpovědi. Výhodou tohoto šetření je nízká investice času a financí nebo získání hromadných údajů od velkého počtu respondentů během krátké doby, kteří ocení i míru anonymity. Nevýhodou dotazníkového šetření je, zkreslenost u odpovědí, které respondenti mohou zkresleně nebo lživě vyplnit (Gavora, 2010, s. 99).

Dotazník, který byl sestaven pro potřeby této bakalářské práce, byl anonymní a skládal se z 13 otázek. Otázky byly uzavřené, polouzavřené a jedna hodnotová škála. V uzavřených otázkách byly obsaženy dichotomické otázky, kde má respondent na výběr pouze dvě odpovědi např: ano – ne. Dále vícehodnotové, kde byly nabízeny různé varianty a odpovědi. Při vyplňování dotazníku, bylo počítáno s časem 5 minut. Na začátku dotazníku jsem stručně seznámila respondenta s obsahem dotazníku. První 3 otázky se zabývaly pohlavím respondentů, do jaké věkové kategorie z nabízených možností se řadí, a jaké mají vzdělání. Otázky č. 4-13 byly zaměřené na výchovu respondentů, preference ve výběru partnerů a míru ovlivnění respondentů ve výběru partnera ze strany jejich rodičů.

6.3 Předvýzkum

Předvýzkum slouží k testování nástrojů, které budou ve výzkumu použity. Je prováděn na malém vzorku respondentů. Cílem předvýzkumu je testovat srozumitelnost otázek, tudíž funkčnost výzkumného nástroje. Při provedení předvýzkumu je možné zjistit chyby v hypotézách či otázkách a můžeme provést jejich korekturu (Gavora, 2010, s. 69).

Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda je dotazník pro respondenty srozumitelný a získaná data budou vhodná pro jejich zpracování a vyhodnocení. Dotazník byl rozdán anonymně 12 respondentům z různé věkové kategorie. Z výsledků předvýzkumu bylo zjištěno, že je třeba lépe definovat některé otázky.

6.4 Výběr výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru je zaměřen na respondenty ve věkové hranici ≥ 40 , dále < 40 let. Celkový počet respondentů, kterým byl dotazník rozdán, byl 110. Jednalo se o 39 mužů a 71 žen. Z celkového počtu dotazníků bylo vráceno a řádně vyplněno 90. Testovaný vzorek čítá 32 mužů a 58 žen.

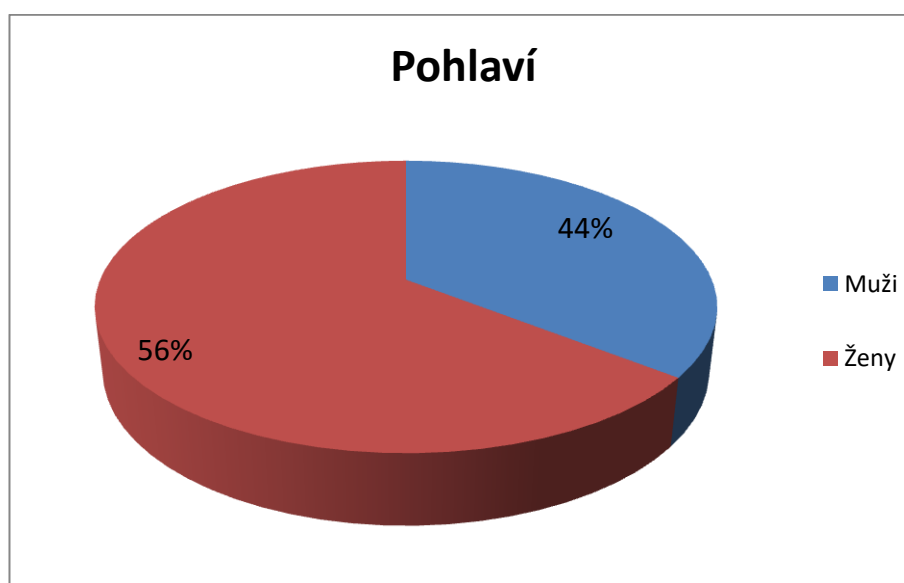
6.5 Sběr dat

Ke sběru dat byly použity dvě podoby dotazníku. Jedna byla podoba elektronická druhá písemná. Elektronickou podobu dotazníku jsem vytvořila pomocí internetových stránek. Sběr dat probíhal za pomoci internetových sociálních sítí, rozesíláním dotazníku na e-maily, ale i osobním sběrem dat u dotazovaných respondentů. Šetření bylo zcela anonymní. Dotazníky byly kvantitativně zpracovány a analyzovány.

6.6 Vyhodnocení výzkumného šetření a interpretace dat

Před samotným zjišťováním jsem v dotazníku uvedla otázky týkající se pohlaví a věku respondentů. Pod jednotlivými otázkami v dotazníku je zobrazen graf, a pod ním stručný popis výsledku, který je zobrazen i v procentuální podobě.

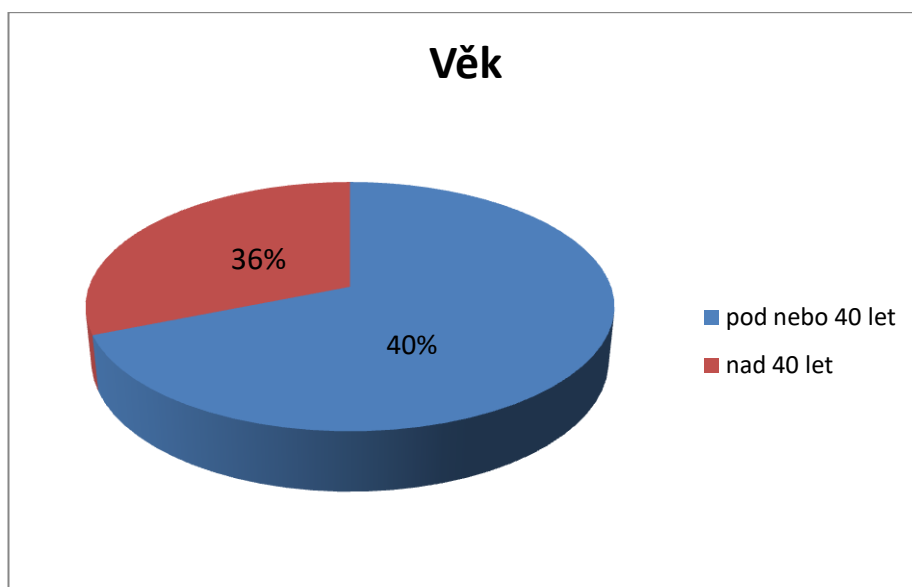
Graf č. 1: Pohlaví respondentů

Graf 1: Pohlaví respondentů

Otázka č. 1: První otázka zjišťovala, jakého jsou respondenti pohlaví. Z celkového vzorku 90 lidí, bylo 32 mužů a 58 žen. Z grafu lze vyčíst procentuální zastoupení i četnost jednotlivých odpovědí, a to že ženy mají větší část 64% a muži 36%.

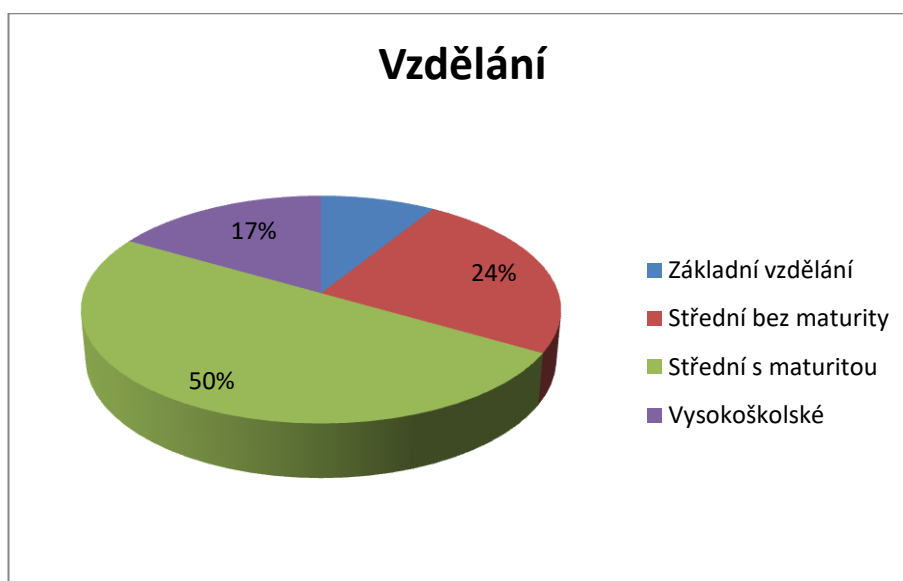
Graf č. 2: Věk respondentů

Graf 2: Věk respondentů

Otázka č. 2: Tato otázka zjišťovala věk respondentů, kde jsem zjistila že, největší četnost respondentů je ve věku pod nebo 40 let (62 respondentů). V procentuální podobě je to 69%. Nejmenší četnost respondentů bylo ve věku nad 40 let, tedy 36% (28 respondentů).

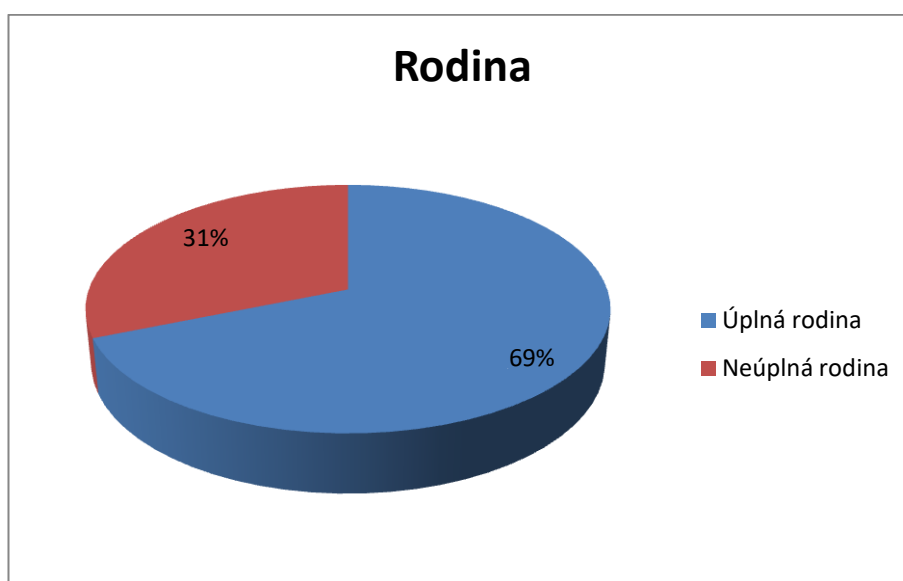
Graf č. 3: Vzdělání respondentů

Graf 3: Vzdělání respondentů

Otázka č. 3: Zjišťovala, jakého jsou respondenti vzdělání. Nejvíce byla zastoupena kategorie s odpovědí středoškolského vzdělání s maturitou a to s 45 respondenty, tedy 50%. Kategorie se základním vzděláním byla zastoupena pouze 9 % .

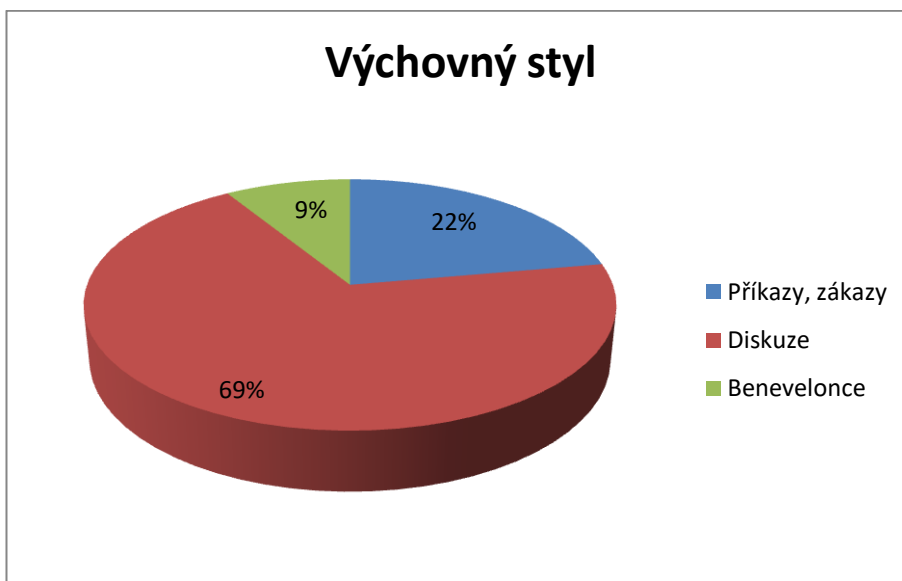
Graf č. 4: Úplná, neúplná rodina

Graf 4: Úplná, neúplná rodina

Otázka č. 4 zjistila, že 64 respondentů vyrůstalo v úplné rodině. Procentuálně je to 69 %. Tento výsledek jsem očekávala, jelikož v otázce v dotazníku uvádím, že se do úplné rodiny zahrnuje i nebiologický rodič. I když je v dnešní době vysoká rozvodovost, rodiče žijí s novými partnery ve společné domácnosti i s dětmi, proto je berou jako součást úplné rodiny.

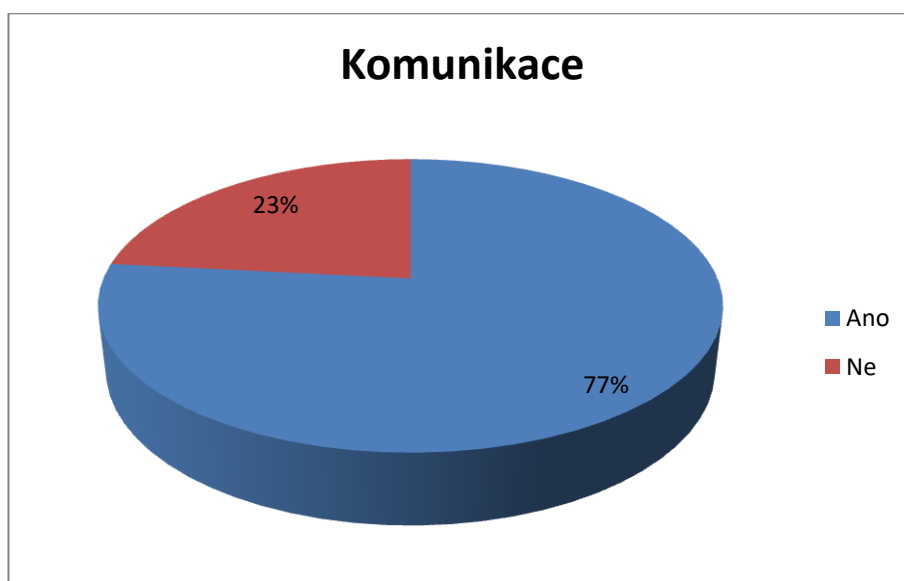
Graf č. 5: Výchovný styl

Graf 5: V jakém výchovném stylu Vás rodiče vychovávali?

Otázka č. 5: Řeší, v jakém výchovném stylu byli respondenti vychovááni. Podle grafického znázornění je vidět, že v rodinách převažuje výchova, kde se o problémech diskutovalo a k názorům respondentů se přihlíželo. Dohromady tak odpovědělo 62 respondentů, což je 69 %. Nejmenší zastoupení má výchova téměř bez absence příkazů a zákazů, a to 9 %, tedy 8 dotazovaných. Tento výsledek mě nepřekvapil, myslela jsem si, že bude v největším zastoupení právě tento výchovný styl.

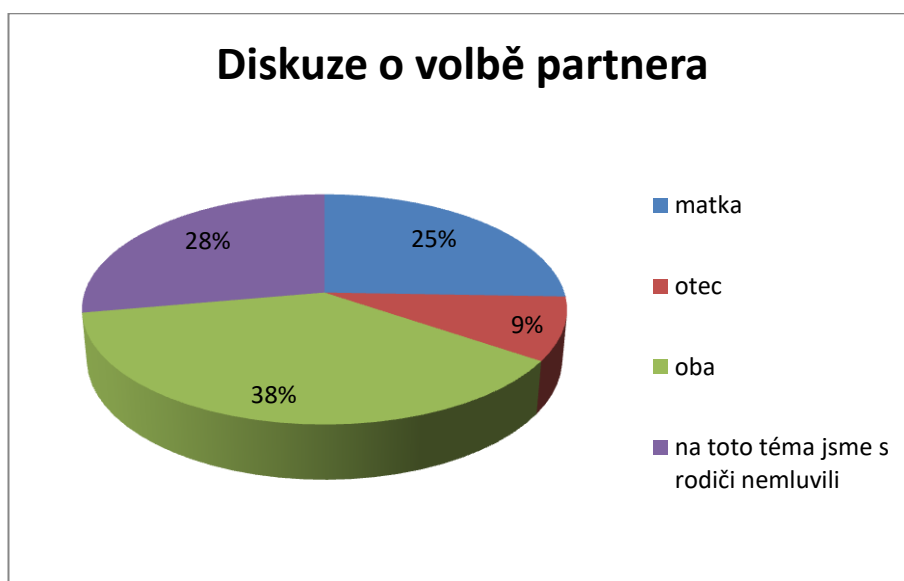
Graf č. 6: Komunikace v rodině

Graf 6: Byla komunikace ve Vaší rodině otevřená (bez zakázaných témat, neměli jste obavy zeptat se na cokoliv)?

Otázka č. 6: Tato výzkumná otázka zjistila, že na otázku, která zněla: Byla komunikace ve Vaší rodině otevřená (bez zakázaných témat, neměli jste obavy zeptat se na cokoliv, například na volbu životního partnera), byla nejvíce zodpovězena odpověď ano, a to 77%. Je vidět, že se potvrdil výsledek předešlého grafu, kde respondenti potvrdili, že o problémech či názorech s rodiči hlavně diskutovali.

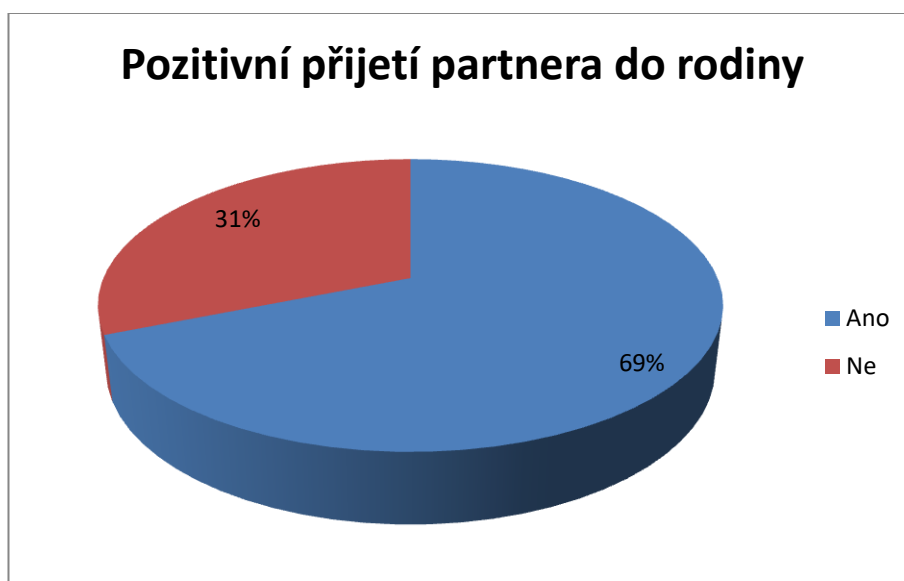
Graf č. 7: O volbě partnera s Vámi mluvil/a:

Graf 7: O volbě partnera s Vámi mluvil/a:

Otázka č. 7: Tato otázka měla zjistit, zda dotazovaní mluví či mluvili o volbě partnera více s matkou, s otcem, oběma nebo na toto téma nepřišla s rodiči řeč. Jak ukazuje graf, respondenti se nejvíce bavili s oběma rodiči (38%). Na druhém místě se umístila odpověď, že se na toto téma s rodiči nebavili (28%), což je zvláštní, jelikož v otázce číslo 6 odpověděli, že komunikace s rodiči byla otevřená. Hned za touto odpovědí byla možnost matka a to 25%.

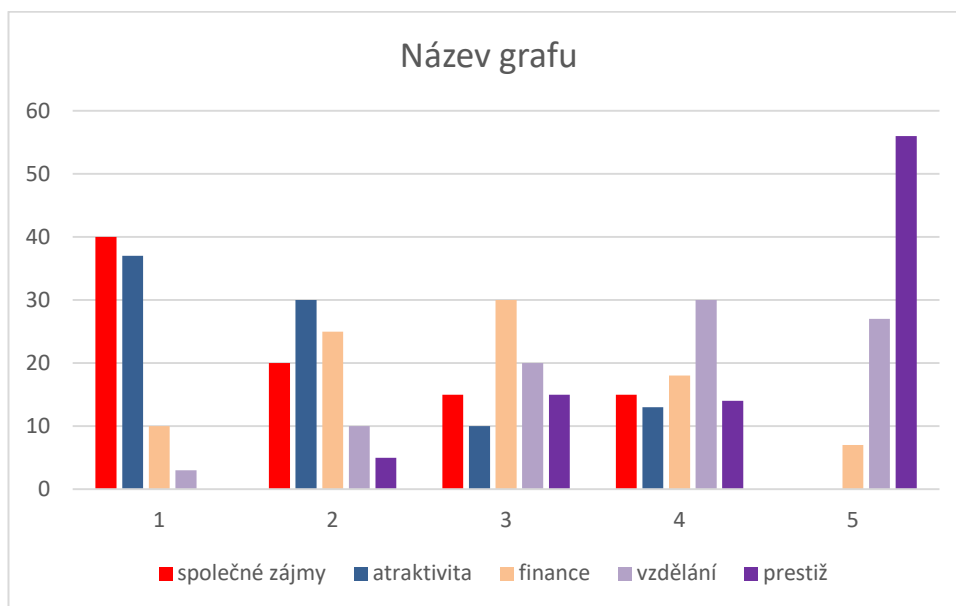
Graf č. 8: Záleží Vám na tom, aby rodiče Vašeho partnera pozitivně přijali?

Graf 8: Záleží Vám na tom, aby rodiče Vašeho partnera pozitivně přijali?

Otázka č. 8: Otázka č. 8 nám měla zodpovědět, zda respondentům záleží na tom, aby jejich rodiče pozitivně přijali jejich partnera. Jak je vidět z grafu celých 69 % respondentů odpovědělo kladně, což je mnohem více než polovina. Pro respondenty je tedy hodně důležité, aby jejich rodiče jejich partnera pozitivně přijali.

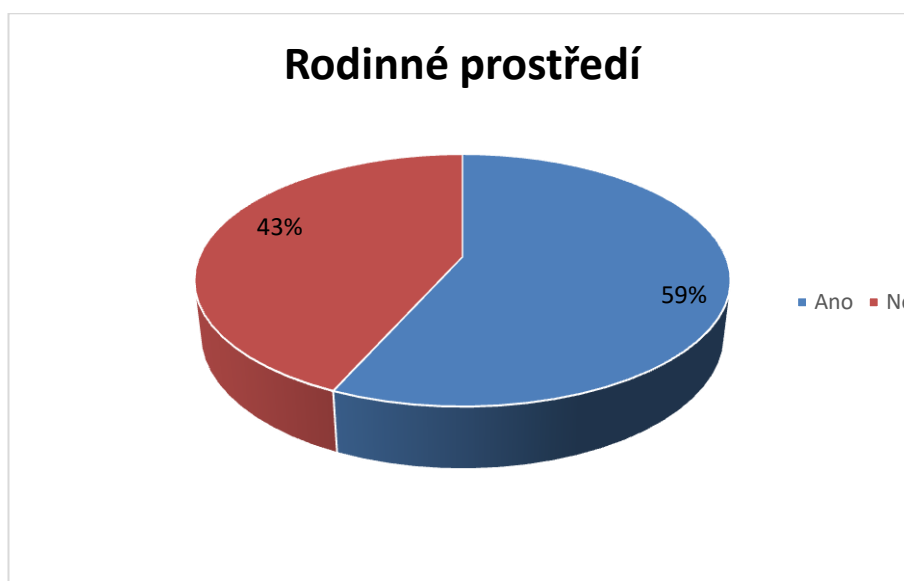
Graf č. 9: Co vás nejvíce ovlivňuje při volbě životního partnera?

Graf č. 9: Co Vás nejvíce ovlivňuje při volbě životního partnera?

Otázka č. 9: Tato otázka měla zjistit, co nejvíce či nejméně ovlivňuje respondenty při výběru partnera. Z grafu můžeme poznat hlavně to, že respondenti staví na první místo hlavně společné zájmy a hodnoty s partnerem (40). Na druhém místě se umístila fyzická atraktivita a vzhled (37). Na posledním místě se umístila společenská prestiž.

Graf č. 10: Vliv rodinného prostředí na výběr partnera

Graf 9: Vliv rodinného prostředí na výběr partnera?

Otázka č. 10: Tato otázka měla zjistit, zda respondenti byli ovlivněni rodinným prostředím, ve kterém vyrůstali. Z grafu je vidět že celých 51 respondentů, tedy 57% odpovědělo, že ano. Pouhých 39 respondentů odpovědělo, že nikoliv.

Graf č. 11: Ovlivnily hodnoty Vašich rodičů výběr Vašeho partnera?

Graf 10: Ovlivnily hodnoty Vašich rodičů výběr Vašeho partnera?

Otázka č. 11: Se zabývá tím, zda respondenty ovlivnily hodnoty, které jim rodiče předávali, v tom, jakého si vyberou životního partnera. Většina respondentů (68%) odpověděla, že nikoliv. Pouhých 32% odpovědělo, že ano.

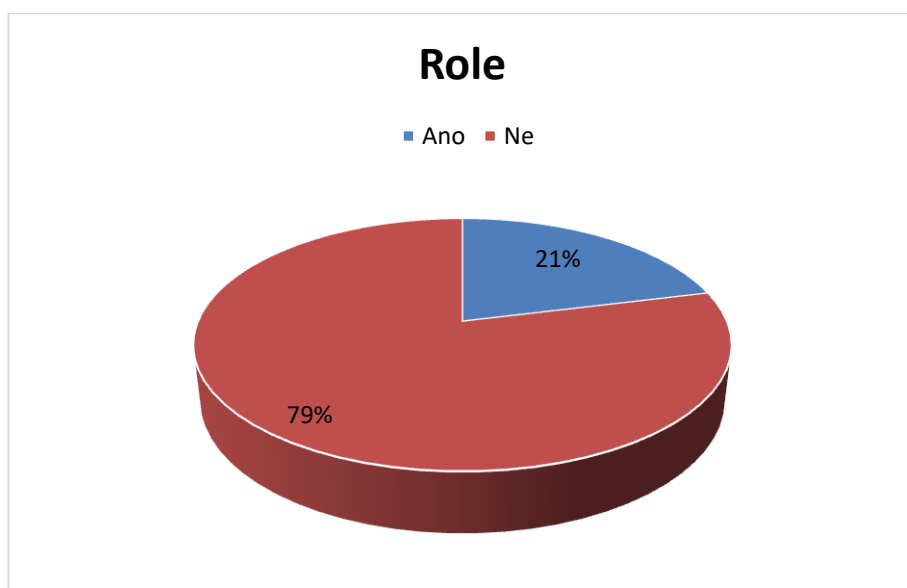
Graf č. 12: Byli jste vedeni k tomu, aby Váš partner měl minimálně stejné dosažené vzdělání jako vy?

Graf č. 12: Byli jste vedeni k tomu, aby Váš partner měl minimálně stejné dosažené vzdělání jako vy?

Otázka č. 12: Tato otázka zjišťovala, zda respondenti byli vedeni k tomu, aby měl jejich partner minimálně stejné dosažené vzdělání jako oni. Z grafu je vidět, že 64 respondentů z 90 dotazovaných odpovědělo, že k tomu vedeno nebylo. Na to může i navazovat graf č. 9 kde při výběru partnera skončilo vzdělání na předposledním místě.

Graf č. 13: Výchova vedena k rolím, klasickému modelu (muž x žena)

Graf 12: Byli jste vychováni k rolím, které se vztahují k Vašemu pohlaví?

Otázka č. 13: Se zabývá tím, zda byli respondenti vychováni k rolím, vztahujícím se k jejich pohlaví. Z průzkumu vyšlo, že 19 respondentů takto bylo vychováno. Z procentuálního hlediska je to 21%. Zbýlých 71 respondentů takto vychováno nebylo. Graf prozrazuje i to, že gender ve společnosti zcela nepřetrvává. V novém tisíciletí je pojem gender využíván taky jako nástroj analýzy v rámci sociologie. „V tomto pojetí je gender kategorie, která spoluutváří sociální svět na mnoha rovinách: na rovině individuálních identit, vztahové, ale také na úrovni institucí, kterých se všímá sociologie“ (Gjuričová, Kubička, 2009, s. 51).

6.7 Statistické ověření hypotéz

Pro ověření hypotéz byla použita metoda chí-kvadrát testu nezávislosti v kontingenčních tabulkách. Všechna ověření byla prováděna na hladině významnosti 5 %.

r.... počet řádků

s.... počet sloupců

Hypotéza č. 1: *Většina respondentů nebyla vychována v klasickém modelu muž x žena.*

Tato hypotéza byla testována podle otázky č. 13 a č. 1 v dotazníku.

Empirické četnosti

	Muž	Žena	Celkem
Ano	7	12	19
Ne	25	46	71
Celkem	32	58	90

Teoretické četnosti

	Muž	Žena	Celkem
Ano	$32 \times 19 / 90 = 6,75$	$58 \times 19 / 90 = 12,24$	19
Ne	$32 \times 71 / 90 = 25,24$	$58 \times 71 / 90 = 45,75$	71
Celkem	32	58	90

Testové kritérium

	Muž	Žena	Celkem
Ano	$(7-6,75)^2$ /6,75=0,009	$(12-12,24)^2$ /12,24=0,004	0,013
Ne	$(25-25,24)^2$ /25,24=0,002	$(46-45,75)^2$ /45,75=0,001	0,003
Celkem	0,011	0,005	0,016

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: TK } \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = \mathbf{0,016}$$

$$\text{Kritická hodnota: KH} = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

$$\text{KH} > \text{TK}$$

H₀ nelze zamítnout

Vyhodnocení hypotézy: Jelikož je testové kritérium menší jak kritická hodnota, mohu tuto hypotézu přijmout, tudíž zamítám alternativní hypotézu H₁.

Hypotéza č. 2: Muži si se svými rodiči povídali více o volbě svého partnera než ženy.

Tato hypotéza byla vyhodnocena podle otázky č. 1 a č. 6 v dotazníku.

Empirická

	Muži	Ženy	Celkem
Ano	18	51	69
Ne	14	7	21
Celkem	32	58	90

Teoretická

	Muži	Ženy	Celkem
Ano	$32 \times 69 / 90 = 24,53$	$58 \times 69 / 90 = 44,46$	69
Ne	$32 \times 21 / 90 = 7,46$	$58 \times 21 / 90 = 13,53$	21
Celkem	32	58	90

Testové kritérium

	Muži	Ženy	Celkem
Ano	$(18 - 24,53)^2 / 24,53 = 1,74$	$(51 - 44,46)^2 / 44,46 = 0,96$	2,7
Ne	$(14 - 7,46)^2 / 7,46 = 5,73$	$(7 - 13,53)^2 / 13,53 = 3,15$	8,88
Celkem	7,47	4,11	11,58

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = \mathbf{11,58}$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

$$KH < TK$$

H0 lze zamítnout.

Vyhodnocení hypotézy:

Z výše uvedených výsledků konstatuji, že testové kritérium je větší než kritická hodnota. Alternativní hypotéza H1 se přijímá.

Hypotéza č. 3: Rodinným prostředím byla více ovlivněna věková skupina respondentů nad 40 let, než mladší respondenti.

Tato hypotéza byla vyhodnocena podle otázek č. 2 a č. 10 v dotazníku.

Empirická

	≥ 40	< 40	Celkem
Ano	30	21	51
Ne	32	7	39
Celkem	62	28	90

Teoretická

	≥ 40	< 40	Celkem
Ano	62x51/90=35,13	28x51/90=15,86	51
Ne	62x39/90=26,86	28x39/90=12,13	39
Celkem	62	28	90

Testové kritérium

	≥ 40	< 40	Celkem
Ano	$(30-35,13)^2/35,13=0,75$	$(21-15,86)^2/15,86=1,65$	2,4
Ne	$(32-26,86)^2/26,86=0,98$	$(7-12,13)^2/12,13=2,17$	3,07
Celkem			5,47

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n}\right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = \mathbf{5,47}$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = 3,841$$

$$KH < TK$$

H₀ lze zamítnout.

Vyhodnocení hypotézy:

Z výše uvedených výsledků konstatuji, že testové kritérium je větší než kritická hodnota. Alternativní hypotéza H₁ se přijímá.

Hypotéza č. 4: Volba životního partnera byla rodiči více ovlivněna u jedinců, kteří pocházejí z úplných rodin, než u jedinců, pocházejících z neúplných rodin.

Tato hypotéza byla testována podle otázek č. 10 a 4 v dotazníku.

Empirická četnost

	Úplná	Neúplná	Celkem
Ano	33	18	51
Ne	28	11	39
Celkem	61	29	90

Teoretická četnost

	Úplná	Neúplná	Celkem
Ano	$61 \times 51 / 90 = 34,56$	$29 \times 51 / 90 = 16,43$	51
Ne	$61 \times 39 / 90 = 26,43$	$29 \times 39 / 90 = 12,56$	39
Celkem	61	29	90

Testové kritérium

	Úplná	Neúplná	Celkem
Muži	$(33 - 34,56)^2 / 34,56 = 0,70$	$(18 - 16,43)^2 / 16,43 = 0,15$	0,85
Ženy	$(28 - 26,43)^2 / 26,43 = 0,09$	$(11 - 12,56)^2 / 12,56 = 0,19$	0,28
Celkem	0,79	0,34	1,13

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = \mathbf{1,13}$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = \mathbf{3,841}$$

$$TK > KH$$

H₀ nelze zamítnout.

Vyhodnocení hypotézy:

Jelikož je testové kritérium menší než kritická hodnota, tuto hypotézu přijímám.

Zamítám alternativní hypotézu H₁.

Hypotéza č. 5: V rodinách, kde rodiče předávali hodnotový systém, záleželo respondentům více na tom, aby rodiče partnera pozitivně přijali, než v rodinách, kde hodnotový systém předáván nebyl.

Tato hypotéza byla testována podle otázek č. 11 a 8 v dotazníku.

Empirická četnost

	Ovlivnění	Neovlivnění	Celkem
Ano	25	35	60
Ne	4	26	30
Celkem	29	61	90

Teoretická četnost

	Ovlivnění	Neovlivnění	Celkem
Ano	$29 \times 60 / 90 = 19,33$	$61 \times 60 / 90 = 40,66$	60
Ne	$29 \times 30 / 90 = 9,66$	$61 \times 30 / 90 = 20,33$	30
Celkem	29	61	90

Testové kritérium

	Ovlivnění	Neovlivnění	Celkem
Muži	$(25 - 19,33)^2 / 19,33 = 1,66$	$(35 - 40,66)^2 / 40,66 = 0,78$	2,44
Ženy	$(4 - 9,66)^2 / 9,66 = 3,31$	$(26 - 20,33)^2 / 20,33 = 1,58$	4,89
Celkem	4,97	2,36	7,33

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X)P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X)P(Y)$$

$$\text{Testové kritérium: } TK = \chi^2 = \sum_{\text{tabulka}} \frac{(\text{emp} - \text{teor})^2}{\text{teor}} = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{\left(\frac{N_{ij} - N_i + N_{ij}}{n} \right)^2}{\frac{N_i + N_{ij}}{n}} = \mathbf{7,33}$$

$$\text{Kritická hodnota: } KH = \chi^2_{1-\alpha}((r-1) \times (s-1)) = \mathbf{3,841}$$

$TK > KH$

H_0 zamítáme.

Vyhodnocení hypotézy:

V tomto případě hypotézu zamítáme a volíme alternativní hypotézu (H_1).

6.8 Závěr výzkumu

Praktická část bakalářské práce byla vypracována pomocí kvantitativního výzkumu. Dotazník jsem měla v tištěné i v elektronické podobě a skládal se z 13 otázek. Cílem výzkumu bylo zjistit jaký vliv má výchova v rodině na výběr životního partnera. Dále se zabývala úplnou a neúplnou rodinou, komunikací s rodiči, či co nás nejvíce ovlivňuje při volbě partnera a vyhodnocením osobnosti respondenta. Výzkumný vzorek byl rozdělen do dvou kategorií, dle věkového vymezení: ≥ 40 , dále < 40 let. Šetření bylo primárně směřováno na respondenty – obyvatele České republiky.

Prvotním záměrem bylo, aby měli muži a ženy skoro stejné zastoupení, což se z důvodu neúplného navrácení dotazníků nepodařilo (převažovaly mezi respondenty ženy). Jednotlivé reakce nebylo předem možno odhadnout či interpretovat, závěry lze mnohdy hodnotit jako překvapivé. Především se jednalo o otázku druhů výchovných stylů, kdy zhruba dvě třetiny dotázaných, byli vychováni v demokratickém výchovném stylu, čili převažovalo ve výchově diskutování. Za zmínku též stojí otázka týkající se rodinného prostředí, zda toto bylo kritériem pro výběr rodinného partnera. Z 90 respondentů odpovědělo kladně 57 %. Podle mého názoru vyšly tyto výsledky především proto, že dotazník byl anonymní a respondenti se nebáli přiznat pravdu.

Pro potřeby této práce bylo stanoveno 5 hypotéz. Ty byly pomocí kontingenčních tabulek dále vyhodnoceny. Z pěti námi zvolených hypotéz byly potvrzeny tři z nich, u zbývajících jsme museli přijmout hypotézu alternativní.

Většina analytické části byla zaměřena na souhrn otázek z rodinného prostředí respondentů a z toho vyplývající ovlivnění jejich dalšího života, především aspekt výběru životního partnera.

Jedním z důležitých hledisek lze spatřovat v komunikaci respondentů s rodiči. Z výzkumu vyplynulo, že polovina (77 %) dotazovaných neměla problém s jakýmkoliv tématy, též tématy tabuizovanými.

Dalším zajímavým zjištěním byl výstup týkající se toho, co respondenty ovlivňuje při volbě partnera. Respondenti si pomocí hodnotové škály zvolili za nejdůležitější kritérium pro volbu svého partnera společné zájmy, hodnoty a cíle. Hned na druhém místě se umístila fyzická atraktivita. Jako poslední kritérium byla zvolena společenská prestiž.

Za zmínku stojí též procentuální vyjádření o hodnotách, které předávali rodiče respondentům, a zda je ovlivnily při volbě partnera. Více než polovinu respondentů 68 % neovlivnily hodnoty rodičů výběr jejich partnera. Pouhých 32 % respondentů odpovědělo kladně.

Závěr

V bakalářské práci s názvem *Výchova v rodině a její vliv na výběr životního partnera* jsem se zabývala tematikou výchovy, partnerství, hodnot, vztahů v rodině a komunikací mezi rodičem a dítětem. Jsou zde obsaženy poznatky z oblasti výchovy, druhy stylů výchovy, hodnotového systému a orientace, jednotlivé typy rodiny a funkce rodiny jako takové. Dalším zaměřením této práce byly aspekty vztahující se k výběru partnera, jednotlivá očekávání od budoucího protějšku dle pohlaví (muži x ženy).

Každá rodina je jedinečná, s mnoha možnými specifiky a podobami. V každém případě se však jedná o okruh lidí, kde se jedinec cítí bezpečně a komfortně. Rodinu tedy lze specifikovat jako uskupení základní uskupení lidí, mající k sobě určitý vztah. V rámci dotazníku bylo ověřeno, že většina respondentů má bezproblémový vztah ke své rodině. V každé rodině se lze setkat s různými výchovnými styly. Mezi nejdůležitější základní kameny nutno zařadit komunikaci, která má vliv též k tématu této práce, tedy vlivy na jedince v rámci rodiny.

Vzniku rodiny, či partnerskému vztahu, vedoucímu k rodině, předchází samotné seznamování se mezi jedinci. V dnešní době je seznámení se mnohem jednodušší, než tomu bývalo v minulosti. Především z důvodu stále se digitalizujícímu a globalizujícímu světu. Trendem dnešní doby jsou tedy sociální sítě, kdy lidé přechází od samotné fyzické interakce do virtuálního, neurčitého prostoru. Též priority se vzhledem k době mění, tyto poznatky jsou též zahrnuty v teoretické části této práce.

Teoretická část byla zaměřena na jednotlivé aspekty týkající se rodiny, výchovy, hodnot, partnerství a rodičovství. Z pohledu výchovy je zde dále pojednáváno o definici výchovy, jednotlivých stylech výchovy, odměnách a trestech a aktuálních trendech ve výchově. Dále byla zaměřena na hodnoty společně s hodnotovým systémem a hodnotovou orientací v partnerství. V rámci partnerství byla tato práce zaměřena především na otázky ohledně teorie seznámení a výběru partnera. Výběr partnera je dále specifikován a detailněji rozdělen a popsán. Okrajově se práce též zabývá tématem rodiny. Jedním z hlavních důvodů je, že toto téma je nedílnou součástí zkoumaného tématu. Závěr teoretické části této práce je věnován tématu rodičovství. Zde je dále rozpracován a popisován vztah rodičů a dětí

společně s jejich vzájemnou komunikací. V neposlední řadě též vliv rodičů na partnerství jejich potomků.

Praktická část práce byla zaměřena především na vyhodnocení získaných dat, jejich další členění, vytváření závěrů a formulace výstupů z výzkumu. Sběr dat byl prováděn za pomoci dotazníku. Dotazníků bylo celkem rozdáno 110, avšak pouze 90 bylo řádně a správně vyplněno a vráceno. Testovaný vzorek obsahoval 32 mužů a 58 žen. Dotazník byl strukturován do 13 otázek, přičemž zde byly poměrně zastoupeny otázky otevřené i uzavřené. Také byla použita hodnotová škála.

Výzkumná část je dále rozdělena na několik podkapitol, zabývající se hypotézami, jejich stanovením, ověřováním a vyhodnocením. Dále pro potřeby této práce byly vytvořeny přehledné grafy k lepší orientaci v celkovém objemu zkoumaných dat. Jsou zde jasně stanovené výstupy, které jsou přínosem nejen pro zainteresované odborníky, ale též pro laickou veřejnost.

Tato bakalářská práce vznikala na základě autorčiných zkušeností, dále bylo čerpáno z odborné literatury, rozhovorů a internetových zdrojů zabývajících se touto tematikou.

Cílem této práce bylo potvrdit či vyvrátit tvrzení, zda má výchova v rodině vliv na výběr životního partnera lze prokázat či nikoliv. Závěrem této práce lze konstatovat, že určitý vliv existuje, avšak nejedná se o jediný aspekt ovlivňující tuto problematiku. Jedná se pouze o dílčí faktor celkového synergického efektu více vlivů.

Seznam použité literatury

- BEDRNOVÁ, E. *Člověk hledá člověka*. Horizont, 1989. ISBN 80-7012-008-8
- CAKIRPALOGLU, P.: *Psychologie hodnot*. Olomouc, Votobia 2004. ISBN 80-7220-195-6
- ČABALOVÁ, D. *Pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978 – 80 – 247 – 2993 – 0
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80 – 736 – 727 – 31
- ČÁP, J. *Rozvíjení osobnosti*. ISV, 1996. ISBN 80 – 85866 – 15 – 3
- ČERMÁKOVÁ, M. *Hodnotová orientace určité skupiny mládeže v naší populaci*. Brno: Masarykova univerzita, 2004.
- DINKMEYER, D. *Efektivní výchova krok za krokem*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978 – 80 – 7367 – 445 – 8
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978 – 80 – 262 – 0741- 2
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido, 2010. ISBN 978 – 80 – 7319 – 185 – 0
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Argo, 2013. ISBN 978 – 80 – 252 – 0807 – 1
- GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie*. Grada, 2009. ISBN 978 – 80 – 247 – 2390 – 7
- GRÁC, J.: *Pohľady do psychológie hodnotovej orientácie mládeže*. Bratislava, 1979. ISBN 67-015-79.
- GRECMANOVÁ, H. *Obecná pedagogika I*. Hanex, 1998a. ISBN 80–85783–20
- GRECMANOVÁ, H. *Obecná pedagogika II*. Hanex, 1998b. ISBN 80 -85783–24–X
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Stručný psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80 – 7178 - 803 - 1.
- HAVLÍK, R.; KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978 – 80 – 262- 0042 – 0
- HUBATKA, M. *Úspěšní vychovávají své děti jinak*. Edika, 2014. ISBN 978-80-266-0551-5

- HUDEČEK, T. *Spoločnosť a občan v horizonte 21. storočia*. Prešov: Manacon, 1998. ISBN 8085668718
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- KATRŇÁK, T. *Spříznění volbou?* SLON, 2009. ISBN 978 – 80 – 86429 – 98 – 4
- KOPŘIVA, P. a kol. *Respektovat a být respektován*. Spirála, 2016. ISBN 978 – 80 – 904030 – 0 – 0
- KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. Portál, 2000. ISBN 80-7367-048-8
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk, prostředí, výchova*. Paido, 2001. ISBN 8073150042
- KRAUS, B. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Paido, 2006. ISBN 80-7315-125-1
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3
- LACINOVÁ, L., ŠKRDLÍKOVÁ, P. *Dost dobří rodiče aneb drobné chyby ve výchově*. Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-442-7
- MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80 – 85282- 83 – 6
- MATĚJČEK, Z. *Po dobrém, nebo po zlém?* Praha: Portál, 1994. ISBN 80 – 7178 – 486 -9
- MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Avicenum, 1986. ISBN 08 – 011 - 86
- MATOUŠEK, I. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. SLON, 2003. ISBN 80 – 86429 – 19 – 9
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. SLON, 2006. ISBN 978–80–86425–87–8
- NOVÁK, T. *Vztah otce a dcery*. Grada, 2008a. ISBN 978- 80 –247–2078–4
- NOVÁK, T. *Vztah dcery a matky*. Grada, 2008b. ISBN 978–80–247–2076–0
- ORAVCOVÁ, J. et al. *Psychológia rodiny*. Banská Bystrica: Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, 2007. ISBN 978-80-8083-490-6.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PLAŇAVA, I. *Spolu každý sám*. NLN – Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80 – 7106 – 292 -8
- PREKOPOVÁ, J. *Malý tyran*. Praha:Portál 2014, ISBN 978-80-262-0773-3

PRŮCHA J. a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80 – 7178 – 772 - 8

SATIROVÁ, V. *Knih o rodině*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0179-3

SCHULZ VON THUN, F. *Jak spolu komunikujeme?* Grada, 2005. 80 – 247 – 0832 – 9

ŠEĎOVÁ, K. *Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět*. In Sborník prací FF MU, Brno. 2003.

ŠMOLKA, P. *Výběr partnera pro nezadané i zadané*. Grada, 2005. 80 – 247 – 1080-3

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů*. Grada, 2010. ISBN 978 – 80 – 247 – 3181-0

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Komunikace mezi rodičem a dítětem*. Grada, 2009. ISBN 978 – 80 – 247 – 2698 – 4

WILLERTONOVÁ, J. *Psychologie mezilidských vztahů*. Grada, 2012. ISBN 2012. ISBN 978 – 80 – 247 – 3924 – 3

WILLI, J. *Psychologie lásky*. Portál, 2006. ISBN 80-7178-982-8

YABLONSKY, L. *Otcové a synové*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80 – 7178 – 075 - 8

Internetové zdroje

BRYANT C., CONGER, R. *The Role of Network Support and Interference in Women's Perception of Romantic, Friend, and Parental Relationships* [online]. [cit. 20. 2. 2018].

Dostupný na WWW: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1014858613924>

ČESKÝ, Statistický Úřad. *Do manželství mladí lidé nespíchají* [online]. [cit. 15. 2. 2018].

Dostupný na WWW:

https://www.czso.cz/csu/czso/do_manzelstvi_mladi_lide_nespichaji_20140409

DVTV: Nevýchova. In: *Aktuálně TV* [online]. Zveřejněno 11. 10. 2016 [vid. 2016-11-10].

Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/zadne-pochvaly-ani-tresty-nevychova-je-o-duvere-obetovat-vse/r~8c9b8dfe8efc11e69d46002590604f2e/>

NADACE, Sirius. *Hodnoty a postoje v životě rodiny* [online]. [cit. 15. 2. 2018].

Dostupný na WWW: https://www.nadacesirius.cz/soubory/tiskove-zpravy/Tiskova_zprava_Hodnoty_a_postoje_v_zivote_rodiny.pdf

Moderní pojetí pěstounské péče. NATAMA : Institut náhradní rodinné péče [online]. 2005 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z WWW: <http://www.natama.cz/cs/>

Seznam ilustrací

Graf č. 1: Pohlaví respondentů.....	40
Graf č. 2: Věk respondentů	41
Graf č. 3: Vzdělání respondentů.....	42
Graf č. 4: Úplná, neúplná rodina	42
Graf č. 5: Výchovný styl	43
Graf č. 6: Komunikace v rodině	44
Graf č. 7: O volbě partnera s Vámi mluvil/a:.....	45
Graf č. 8: Záleží Vám na tom, aby rodiče Vašeho partnera pozitivně přijali?.....	45
Graf č. 9: Co vás nejvíce ovlivňuje při volbě životního partnera?.....	46
Graf č. 10: Vliv rodinného prostředí na výběr partnera	47
Graf č. 11: Ovlivnily hodnoty Vašich rodičů výběr Vašeho partnera?.....	47
Graf č. 12: Byli jste vedeni k tomu, aby Váš partner měl minimálně stejné dosažené vzdělání jako vy?.....	48
Graf č. 13: Výchova vedena k rolím, klasickému modelu (muž x žena).....	49

Přílohy

Dotazník

Dobrý den, v rámci mé bakalářské práce zjišťuji, vliv výchovy v rodině na výběr životního partnera. Dotazník je anonymní, prosím o jeho pravdivé vyplnění, které Vám nezabere mnoho času. Správnou odpověď označte, případně doplňte o další údaje.

Děkuji

1. Jsem:
 - a) muž
 - b) žena

2. Kolik Vám je let?
 - a) pod nebo 40 let
 - b) nad 40 let

3. Jaké je Vaše vzdělání?
 - a) základní vzdělání
 - b) střední bez maturity
 - c) středoškolské vzdělání s maturitou
 - d) vysokoškolské vzdělání

4. V jaké rodině jste vyrůstali? (úplná – i s nebiologickým rodičem)
 - a) úplné
 - b) neúplné

5. V jakém výchovném stylu Vás rodiče vychovávali?
 - a) v rodině převládaly příkazy a zákazy, nebylo umožněno diskutovat o problémech
 - b) problémy byly diskutovány, k Vaším názorům se přihlíželo, ale existovala určitá pravidla pro vzájemné soužití a byla Vámi i rodiči respektována

c) téměř úplná absence příkazů i zákazů, místo pravidel pro soužití vládla spíš volnost

6. Byla komunikace ve Vaší rodině otevřená (bez zakázaných témat, neměli jste obavy zeptat se na cokoli, či prodiskutovat například volbu svého partnera/ky)?

a) ano

b) ne

7. O volbě partnera s Vámi mluvil/a?

a) matka

b) otec

c) oba

d) na toto téma jsme s rodiči nemluvili

8. Záleží Vám na tom, aby rodiče Vašeho partnera pozitivně přijali?

a) ano

b) ne

9. Co Vás nejvíce ovlivňuje při volbě životního partnera? (hodnoťte pomocí hvězdičky jako ve škole – 1 nejvíce, 5 nejméně)

	1	2	3	4	5
Dosažené vzdělání					
Finanční zajištěnost					
Fyzická atraktivita					
Společenská prestiž					
Společné zájmy, hodnoty, cíle					

10) Domníváte se, že hledisko pro výběr partnera bylo ovlivněno Vaším rodinným prostředím?

a) ano

b) ne

11. Ovlivnily hodnoty Vašich rodičů výběr Vašeho partnera?

a) ano ovlivnily

b) ne neovlivnily

12. Byli jste vedeni k tomu, aby Váš partner měl minimálně stejné dosažené vzdělání jako Vy?

a) ano

b) ne

13. Byli jste vychováni k rolím, které se vztahují k Vašemu pohlaví? (Např.: Muž – zajišťuje drobné opravy v domácnosti, žena - matka)

a) ano

b) ne